

καὶ ἡ ἐν αὐτῷ.....^{p)} ἀπαιτοῦνται· τόκοι δὲ, εἰ μὴ ἀπὸ μόρας, οὐκ ἀπαιτοῦνται, ὡς ἀνωτέρω μεμαθήκαμεν ἐν τῷ λβ'. διγ. καὶ μὴ συναρπαγῆς ἐκ τοῦ λδ'. διγ. λέγει γάρ.....^{q)} καρπῶν ἐπέχουσιν ἐπὶ τῶν καλῆ πίστει ἀγωγῶν.

† Ζήτει βιβ. κγ'. τιτ. γ'. κεφ. λη'. θέματι τελευταίῳ. καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν καλῆ πίστει ἀγωγῶν ἅπαντες οἱ καρποὶ δίδονται. καὶ ἡ ἐν αὐτῷ παραγραφῇ ἐπὶ πάσης βόνα φίδε ἀγωγῆς οἰωσθῆποτε γενομένης καρποὶ ἀπαιτοῦνται πρὸ ὑπερθέσεως· τόκοι δὲ, εἰ μὴ ἀπὸ μόρας, οὐκ ἀπαιτοῦνται, ὡς ἀνωτέρω μεμαθήκαμεν ἐν τῷ λβ'. διγ. σημειῶσαι, μὴ συναρπαγῆς ἐκ τοῦ λδ'. διγ. λέγει γάρ αὐτό· οἱ τόκοι τὰς ἐν καρπῶν ἐπέχουσιν ἐπὶ τῶν καλῆ πίστει ἀγωγῶν. καὶ ἡ μανδάτι ἀπὸ ὑπερθέσεως τὸν ἀπαιτεῖ, ὡς κεφ. νθ'. τοῦ παρόντος βιβλίου. [Sch. g. II. 177.]

L. 10. §. 3. Ὁ διοικητὴς μου τῶν ὄντων παρ' αὐτῷ χρημάτων δίδωσι τόκους ἀπὸ ὑπερθέσεως, καὶ οὐς ἔλαβε δανείσας, κἂν μὴ ἐνετειλάμην αὐτῷ^{r)} δανείσαι· οὔτε γὰρ ἡ ἀγαθὴ πίστις συγχωρεῖ τινὶ ἐξ ἀλλοτριῶν κερδῶν. καὶ ἀπὸ συγχρήσεως δίδωσι τοὺς ἐν τῷ κλίματι συχναζοντίας^{s)}. κἂν^{t)} τόκους λαβῶν παρὰ τοῦ χρεώστου μου συγχρησῆται αὐτοῖς, δίδωσι τόκους.

χρημάτων δίδωσι τόκους] Τοῦ Ἐναντιοφ. Ἐν τῷ ιγ'. διγ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ κβ'. βιβ. φησὶν, ὅτι ἡ μανδάτι ὑπὲρ τῶν ἀργῶν χρημάτων οὐκ ἀπαιτεῖται τὸν, ἐὰν σύνηδες καὶ τῷ δεσπότη, ἔχουν αὐτὰ κείμενα.

* Γίνωσκε δὲ, ὅτι ὁ νεγοτιόρονον γέστορ καὶ ὁ φροντιστὴς μου ὑπὲρ τῶν ἀργῶν χρημάτων οὐ δίδωσι τόκους, εἰ συνήθεια ἢ μοι ἔχουν αὐτὰ κείμενα, ὡς βιβ. κγ'. τιτ. γ'. κεφ. ιγ'. θεμ. β'. πολλὰς δὲ ἐγκυδνευει, ὅταν χωρὶς εὐλόγου αἰτίας τῆς ἀποθέσεως γενομένης ἀπόλλυνται καὶ πάντων δανεισῶν ὑπὸντων^{u)}, ὡς βιβ. ιζ'. τιτ. α'. κεφ. ιβ'. Ζήτει τοῦ αὐτοῦ τιτ. καὶ βιβ. κεφ. ιη'. θέμα παρατελευτ. ὅτι δίδωσι καὶ οὐς λαβῶν ἡδύνατο τόκους.

† Μέχρι τῶν περιτείνοντων δίδωσι τόκους, ὡς βιβ. ιζ'. τιτ. α'. κεφ. λα'. θεμ. δ'. εἰ μὴ σύνηδες ἢ τῷ δεσπότη, ἔχουν αὐτὰ κείμενα, ὡς βιβ. κγ'. κεφ. ιγ'. τιτ. γ'. [Sch. h. II. 177.]

οὐς ἔλαβε δανείσας] Τοῦ Ἄνων. Κἂν ἐγὼ ἐνετειλῶμαι αὐτῷ δανείσαι χωρὶς τῶν, ὁ δὲ δανείσει ἐπὶ τόκοις, εἰ μὴ ἰδίῳ κινδύνῳ ἐδανείσει, ὡς ἐν τούτῳ τῷ διγέστῳ μετ' ὀλίγα ἐθεμάτισεν. ὁ τὸς ἄλλως οὐκ ἀπαιτεῖται, εἰ μὴ μόρα γένηται· ἀπαιτεῖται δὲ ὀφικίῳ τοῦ δικάζοντος· τούτῳ ἴσως ἐστὶν ἐπὶ τῶν βόνα φίδε ἀγωγῶν, ὡς ἀνηρέκται βιβ. δ'. τοῦ κωδ. τιτ. λβ'. διατ. ιγ'.

Στεφάνου. Ἡ γὰρ μανδάτι, ὡς βόνα φίδε, καὶ ἀνεπεργήτους ἀπαιτεῖ τόκους ὀφικίῳ τοῦ δικάζοντος.

κἂν μὴ ἐνετειλάμην] † Εἰ μὴτος ἐνετειλῶμαι αὐτῷ δανείσαι χωρὶς τῶν, ὁ δὲ ἐπὶ τῶν ἐδανείσει οἰκίῳ κινδύνῳ, ὡς θέματι θ'. τούτου τοῦ κεφαλαίου· ὥστε, ἂν ἐνετειλῶμαι τῷ διοικητῇ μου δανείσαι χωρὶς τῶν, δανείσας δὲ ἔλαβε τόκους, κίνδυνος δὲ αὐτὸν οὐκ ἔωρα, δίδωσι τόκους. [Sch. i. II. 177.]

καὶ ἀπὸ συγχρήσεως] Ἡ καὶ ἀπὸ συγχρήσεως, ἔτερον ἐξῆς φησὶν θέμα, τούτῳ, ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν θεμάτων τοὺς ἐν τῷ κλίματι συχναζοντίας. εἰ δὲ καὶ οὐ συγχρησῆται μὲν, οὔτε ὑπερέθετο, ἀργα δὲ τὰ μετὰ τὴν ἀναγκαιὴν δαπάνην περισεύοντα, καὶ οὕτω τόκους, ὡς βιβ. ιζ'. τιτ. α'. κεφ. λ'. θεμ. δ'. εἰ μὴτος συνήθεια ἢ τῷ δεσπότη, ἔχουν αὐτὰ κείμενα. τούτῳ γὰρ φησὶν κρατεῖν ἐπὶ τῆς τοῦ φροντιστοῦ τῶν πραγμάτων μου ἀγωγῆς, καὶ ἐπὶ τῆς περὶ τοῦ διοικησαντος τὰ πραγμάτων

p) αὐτῷ παραγραφῇ. ἐπὶ πάσης βόνα φίδε ἀγωγῆς οἰωσθῆποτε γενομένης καρποὶ supplenda sunt in Cod. Coisl. ut ex sequenti scholio Fabr. patet. q) αὐτό· οἱ τόκοι τὰς ἐν supplenda sunt in Cod. Coisl. ex eodem Fabr. scholio. r) αὐτῷ Cod. Coisl. Deest apud Fabr. s) Fabr. συχναζοντίας, haud dubie vitio typothetae. Verba καὶ ἀπὸ συγχρήσεως — συχναζοντίας leguntur et in Sch. d. ad Basil. XXIII. 3. cap. 1. Fabr. T. III. p. 390. ubi hic locus laudatur. Sententia totius huius loci refertur in Sch. r. ad Basil. XXIII. 3. cap. 13. Fabr. T. III. p. 422. his verbis: καὶ διγ. ι'. τοῦ α'. τιτ. τοῦ ιζ'. βιβ. ἦτοι βιβ. ιδ'. τιτ. α'. κεφ. ι'. ὅτι ὁ προκουράτωρ ἔχων μου χρήματα τόκους ἀπαιτεῖται ἀπὸ ὑπερθέσεως ἢ συγχρήσεως, ἢ τοῦ τοκίσαι αὐτὰ. t) Fabr. καὶ praefigit τῷ κἂν. Καὶ in Cod. Coisl. deest, uti τοῦ ante χρεώστου apud Fabr. tt) Verba καὶ πάντων δανεισῶν ὑπὸντων abundant, nisi credas, quaedam excidisse, ut probabile fit ex argumento L. 13. D. de negot. gest. III. 5.

stantur et ..... petuntur: usurae autem, nisi ex mora, non petuntur, ut supra didicimus dig. 32. Ne digesto 34. conturberis. Ait enim: usurae vicem fructuum in bonae fidei actionibus obtinent.

Quaere lib. 23. tit. 3. cap. 38. them. ult. In ceteris quoque bonae fidei iudiciis fructus omnes praestantur. Cui subiicitur haec adnotatio: in omni bonae fidei iudicio, quaecumque sit, fructus ante moram petuntur: usurae autem, nisi ex mora, non petuntur, ut didicisti supra dig. 32. Nota, ne te decipiat dig. 34. Ait enim: usurae vicem fructuum obtinent in bonae fidei iudiciis. Etiam mandati actione ex mora usurae petuntur, ut cap. 59. huius libri.

Procurator meus pecuniae, quam penes se habet, praestat usuras⁴⁾ ex mora, et quas consecutus est pecunia foenori data⁵⁾, licet foenerare eam ei non mandaverim⁶⁾: non enim bona fides patitur, ut quis de alieno lucrum sentiat. Et si in usum suum pecuniam converterit⁷⁾, usuras praestat, quae in regione frequentantur⁸⁾. Et si usuras a debitore meo exactas in usum suum converterit, usuras praestat⁹⁾.

4) pecuniae — praestat usuras] Enantioph. Dig. 13. tit. 1. lib. 22. dicitur, mandati actione propter pecuniam otiosam non peti usuras, si dominus eam otiosam habere consueverit.

Scias autem, negotiorum gestorem et procuratorem meum pro pecunia otiosa usuras non praestare, si mihi consuetudo erat, eam otiosam habendi, ut lib. 23. tit. 3. cap. 13. them. 2. Saepe autem periculum ad eum spectat, si pecunia sine iusta causa seposita perierit, ut lib. 17. tit. 1. cap. 12. Quaere eiusdem tit. et libri cap. 18. them. penult. de illis etiam usuris ab eo praestandis, quas percipere potuisset.

Eius scilicet pecuniae, quae deductis impensis superest, usuras praestat, ut lib. 17. tit. 1. cap. 31. them. 4. nisi dominus solitus fuerit, pecuniam suam habere otiosam, ut lib. 23. tit. 3. cap. 13.

5) quas consecutus est pecunia foenori data] Anonymi. Etsi ego mandaverim, pecuniam tuam dare sine usuris, ille autem sub usuris collocaverit, nisi suo periculo foeneraverit, ut hoc digesto paulo post exposuit. Usurae non aliter petuntur, nisi mora facta sit: petuntur autem officio iudicis: hoc enim obtinet in bonae fidei iudiciis, ut refertur lib. 4. Cod. tit. 32. const. 13.

Stephani. Nam mandati actione, quae bonae fidei est, etiam usurae non deductae in stipulationem petuntur officio iudicis.

6) licet — non mandaverim] Nisi forte ei mandaverim, ut pecuniam crederet sine usuris, isque periculo suo sub usuris crediderit, ut them. 9. huius capituli: ita ut, si procuratori meo mandaverim, ut pecuniam crederet sine usuris, ipse autem pecuniam credita usuras perceperit, nec eius periculum receperit, usuras praestet.

7) et si in usum suum pecuniam converterit] Vel etiam si in usum suum pecuniam converterit, aliud deinceps thema ait, usuras praestat, id est, utroque casu usuras, quae in regionibus frequentantur. Sed si neque in usum suum pecuniam converterit, neque moram fecerit, pecuniam autem deductis necessariis impensis reliquam otiosam reliquerit, sic quoque usuras praestat, ut lib. 17. tit. 1. cap. 30. them. 4. nisi forte

μον πραγματείας τρώφω. καὶ τὸ β'. θεμ. τοῦ γ'. τι. τοῦ κγ'. βιβ. δίδωσι δὲ ὁ διοικητὴς τὸκοις, οὓς ἔλαβεν ἢ λαβεῖν ἠδύνατο, καὶ λαμβάνει, οὓς ἔδωκεν ἢ λαβεῖν ἠδύνατο ἐφ' οἷς αὐτὸς οἰκοθεν ἐδαπάνησε, ὡς βιβ. ιζ'. τι. α'. κεφ. ιη'. θεμ. παράτελεν. καὶ τι. αὐτοῦ β'. κεφ. ιη'. φησὶν δὲ τὸ λδ'. καὶ λζ'. κεφ. τοῦ γ'. τι. τοῦ κγ'. βιβ. εἰ δὲ ὁ διοικητὴς μὴ δανείσασθαι καταβάλλῃ τῷ δανειστῇ μου μέλλοντι πέμπεσθαι εἰς νομὴν τῶν ἐμῶν ἢ πεποιθῆσιν τα ἐνέχουσα, λαμβάνει τὸκοις, οὓς δίδωσιν, ἐὰν πλέον ἀφέλησέ με· εἰ δὲ οἰκοθεν δέδωκε, λαμβάνει τοὺς ἐν τῷ κλίματι συχνάζοντας. ζῆτει καὶ τὸ η'. θεμ. τοῦ ιβ'. κεφ. τοῦ πρώτου τι. ἐπὶ ἐγγυητοῦ εἰρημένον διὰ τὸ ἐξ ἀνάγκης καταβάλλειν ὑπὲρ τοῦ χρεώστου. ἀναγν. τῆς πυργρατικῆς, ἐνθα μέντοι φησὶν, δίδονται τοὺς ἐν τῷ κλίματι συχνάζοντας τὸκοις· νοεὶ δὲ, ὡςτε μὴ ὑπερβαίνειν τὸν νόμιμον. τοῦτο γὰρ γενικῶς κρατεῖν φησὶν τὸ α'. κεφ. τοῦ γ'. τι. τοῦ κγ'. βιβ. ἐπὶ τῶν καλῆ πίστει πασῶν ἀγωγῶν.

τοὺς ἐν τῷ κλίματι συχνάζοντας] Τοῦ Ἄνων. Ὅμοιον ἐγγως βιβ. ιβ'. τι. ε'. διγ. ιδ'. καὶ βιβ. ιδ'. διγ. ιζ'. ἐν τῷ τέλει καὶ βιβ. κγ'. τι. γ'. διγ. ε'. καὶ βιβ. ν'. τι. ιζ'. διγ. οδ'. ἐν τῷ πλείω οὕτως κείται· τοὺς κατὰ κλίμα συχνάζοντας καὶ τὸ ἐν νόμιμον μέτρον μὴ ἐξιώντας. καὶ φησὶ πρὸς τοῦτο ἐν ταῖς παραγραφαῖς ὁ Στέφανος ταῦτα σημειῶσαι, ὅτι τότε πρὸς τὸ κλίμα συχνάζοντα τὸκοι ἀπαιτεῖται ὁ ἐνταλθεῖς, ὅταν νόμιμος ἐστὶν ὁ ἐν τῷ κλίματι συχνάζων τὸκοι· εἰ γὰρ τυχὸν ἀπὸ τελείας ἐκταστικῆς εἰώθησιν ἐκείσε δανείζειν, οὐκ ἀπαιτεῖται ὑπὲρ τὸν νόμιμον τὸκοι ὁ ἐνταλθεῖς. τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ περὶ πάσης βόνα φιδε ἀγωγῆς φησὶν ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ ε'. διγ. τῶν δὲ ἰουδικαῖς μονοβιβ. καὶ σημειῶσαι, ὅτι οὐ δεῖ τῷ παρανόμῳ προσέχεσθαι· τότε γὰρ τὸ ἔθος κρατεῖ, ὅταν μὴ ἐγγράφῳ διαμάρχηται νόμῳ, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ βιβ. φησὶν ὁ Οὐλπιανός, τι. γ'. α) διγ. λγ'.

† Ζῆτει κεφ. α'. τοῦ γ'. τι. κγ'. βιβ. λέγον γενικῶς τοῦτο· ἐπὶ πασῶν τῶν καλῆ πίστει ἀγωγῶν ὀφεικῶν τοῦ δικαζόντος ὁ τὸκοι ὀφείζεται πρὸς τὸ ἔθος τοῦ κλίματος, ἐν ᾧ τὸ συναλλαγμὰ γέγονεν· ὡςτε μέντοι μὴ ὑπερβῆναι τὸν νόμον. [Sch. k. II. 178.]

δίδωσι τὸκοις] Στεφάνου. Ἐτερόν ἐστὶν ἐπὶ τῆς πρὸ σόκιο ὁ γὰρ κοινῶς τοῖς μὲν ἐπικοινοῖς συγχρησάμενος τὸν ἀπὸ συγχρησῆως ἀπαιτεῖται τὸκοι, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ α'. διγ. τοῦ δὲ συσούρις μονοβιβ. φησὶν. τοῖς μὲν ἐξ ἐπιμερθεῖων συναχθεῖσιν εἰ συγχρησῆται, τὸκοι ἀπὸ συγχρησῆως οὐκ ἀπαιτεῖται, ὡς ὁ Οὐλπιανός ἐν τῷ ἐξῆς τι. διγ. ζ'. φησὶν.

† Σημειῶσαι, πότε ἀπαιτοῦνται τὸκοι τὸκοι. [Sch. I. II. 178.]

Ἐὰν ἐντελλωμῶ σοι, δανείσασθαι παρὰ τῶν διοικητῶν μου, οὐκ ἔχω τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν, ἀλλὰ τὸν δανειακόν· ὅθεν οὐκ ἀπαιτῶ τὸκοι ἀνεπερώτητον.

οὐκ ἔχω τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν] Τοῦ Ἐναντιοφ. Ἐγγως διγ. β'. ὅτι, ἐὰν ἐντελλωμῶ ἐπὶ τὸκοι δανείσαι τῷ εἰς πράγμα μου δανειζομένῳ, ἀρμόζει ἢ μανδάτι.

τὸκοι ἀνεπερώτητον] Ἐνετείλαμην Τίτιῳ. ἐγγράφῳ τοῖς αὐτοῦ δανεισταῖς^{ω)} δανείσαι μοι χρήματα. οὐκ ἔξει κατ' ἐμοῦ ὁ Τίτιος τὴν μανδάτι, ὡς φησὶν ὁ Παπινιανός, ἀλλὰ τὸν κοινδικίον δηλονότι· δάνεισμα γὰρ ἐστὶ τὸ πραχθῆναι· διὸ τὸκοις ὡς ἀπὸ τῆς μανδάτι οὐκ ἀπαιτεῖ, εἰ μὴ γέγονεν ἐπερώτησις προφάσει αὐτῶν.

Κυρίλλου. Ὁ ἐντελλόμενός μοι δανείσασθαι παρὰ τῶν διοικητῶν αὐτοῦ, δανείζειν δοκεῖ, οὐκ ἐντελλέσθαι· διὸ οὐδὲ τὸκοις ἀπαιτεῖ, εἰ μὴ ἐπιρωτήσεν.

Τοῦ Ἄνων. Καὶ εἰ μὴ δαπανῆσει τὰ χρήματα εἰς τὰ πραγματά μου, ὡς βιβ. γ'. τι. ε'. διγ. κ'. καὶ βιβ. ιδ'. τι. γ'. διγ. ιθ'. καὶ βιβ. β'. τοῦ κωδ. τι. κέ. διατ. ε'.

ω) Leg. γ'. Cod. Coisl. habet β'. v) παρὰ Fabr. περὶ Cod. Coisl. ω) Haec lectio haud dubie spuria est. Legendum videtur τοῖς αὐτοῦ διοικηταῖς vel simile quid.

dominus eam otiosam habere consueverat. Hoc enim ait obtinere in actione procuratoris rerum mearum et in actione adversus eum, qui negotia mea gessit. Et them. 2. tit. 3. lib. 23. Negotiorum gestor autem usuras praestat, quas percepit vel percipere potuit, et accipit, quas praestitit vel ex sua pecunia, quam ipse impendit, percipere potuit, ut lib. 17. tit. 1. cap. 18. them. penult. et eiusdem libri tit. 2. cap. 18. Cap. 34. et 37. tit. 3. lib. 23. autem dicitur, si negotiorum gestor mutua pecunia accepta creditori meo in possessionem rerum mearum mittendo vel pignora distracturo solverit, consequi eum usuras, quas praestitit, si plus mihi profuerit: sin autem de suo praestiterit usuras, consequi eum usuras, quae in regionibus frequentantur. Quaere et id, quod them. 8. cap. 12. huius tituli de fideiussore dicitur, propterea, quod necesse habet pro debitore solvere. Quaere autem et pigneratitiam, ubi tamen dicitur, praestari usuras, quae in regionibus frequentantur: quod ita intellige, ut modum usurarum legitimum non excedant. Hoc enim in universum in omnibus bonae fidei iudiciis cap. 1. tit. 3. lib. 23. ait obtinere.

8) usuras praestat, quae in regione frequentantur] Anonymi. Simile quid didicisti lib. 17. tit. 6. dig. 14. et lib. 14. dig. 17. in fine, et lib. 23. tit. 3. dig. 5. et lib. 50. tit. 17. dig. 74. In textu dicitur, usuras, quae in regionibus frequentantur et legitimum modum non excedunt. Ad hoc Stephanus in adnotationibus haec ait: Nota, a mandatario tunc usuras, quae in regione frequentantur, praestari, cum usurae, quae in regione frequentantur, legitimae sunt: nam si forte tibi sub centesima usura pecuniam foenerare consueverunt, procurator usuras ultra legitimum modum non praestat. Idem de omni quoque bonae fidei iudicio Ulpianus ait dig. 7. libro singulari de iudiciis. Et nota, consuetudine contra leges non esse nitendum: tunc enim consuetudo obinet, cum iuri scripto non repugnat, ut Ulpianus ait lib. 1. tit. 3. dig. 33.

Quaere cap. 1. tit. 3. lib. 23. quod generaliter ait: In omnibus bonae fidei iudiciis officio iudicis usurarum modus ex more regionis, in qua contractum est, constituitur: ita tamen ut modum legitimum non excedant.

9) usuras praestat] Stephani. Aliud obtinet in actione pro socio: socius enim, qui pecuniam communem in usum suum convertit, usuras praestat, quod eam in usum suum convertit, ut Paulus dig. 1. libro singulari de usuris ait. Si quidem pecuniam lucro quaesitam in usum suum converterit, ideo usuras non praestat, ut Ulpianus tit. sequenti dig. 7. ait.

Nota, quando usurae usurarum petantur.

Si mandavero tibi, ut ab actoribus meis pecuniam mutuam acciperes, mandati actionem non habeo¹⁰⁾, sed conditionem ex mutuo: ideo non petam usuras in stipulationem non deductas¹¹⁾.

10) mandati actionem non habeo] Enantiophanis. Didicisti dig. 2. si mandavero, pecuniam credere ei, qui eam in rem meam mutuam sumit, mandati actionem competere.

11) usuras in stipulationem non deductas] Titio mandatum dedi. Scripsit is creditoribus suis, ut pecuniam mihi crederent. Titius adversus me mandati actionem non habebit, ut Papinianus ait, sed conditionem: nam id, quod actum est, mutuum est: quare usurae quasi ex mandato non petuntur, nisi stipulatio eorum nomine facta sit.

Cyrilli. Qui mihi mandavit, ut ab actoribus suis pecuniam mutuam sumerem, mutuam dare pecuniam videtur, non mandare: quare neque usuras petit, nisi eas stipulatus sit.

Anonymi. Et si pecuniam in rem meam non impenderit, ut lib. 3. tit. 5. dig. 30. et lib. 14. tit. 3. dig. 19. et lib. 2. Cod. tit. 25. const. 5.

L. 10. §. 5. D. XVII. 1. Ἐὰν ἐντελεῖται τῷ διοικητῇ σου δανείσασθαι, καὶ ἐγγυησάμενος αὐτὸν καταδικασθῶ, κατὰ σοῦ ἀγωγῆν *) ἔχω, ὡς ἀνεὶ προστησαμένου σου αὐτὸν δανείσασθαι.

ὡς ἀνεὶ προστησαμένου σου]. Στεφ. Οὔτε γὰρ ἔστιν αὐτῇ κυρίως πρόστασις ἢ ἰσπιτοτορία, ὡς καὶ ὁ νομικὸς ἐπιφέρει λέγων, quasi praeposuisset, ὡς ἀνεὶ προστησατο τούτων. κινήσει γὰρ οὐτιλίαν ἰσπιτοτορίαν κατὰ σοῦ* διὰ τοῦτο δὲ οὐτιλίαν, διότι ἐλευθερὸν πρόσωπον τὸ δανείσασθαι.

* Οὐ δοκεῖ μοι καλῶς ἔχειν ἢ παραγραφή. καὶ γὰρ ἐν τῷ ζ'. τι. τῆς δ'. τῶν ἰσπιτοτοριῶν ἡρώως φησὶν οὕτως· ἢ δὲ ἰσπιτοτορία χώραν ἔχει, ἢ ἴσκα τις καπηλείου τυχὸν ἢ οἰασιδιπτοτε πραγματείας τῶν ἰδίων προέστησεν οἰκέτην. ἔαν γὰρ μετ' αὐτὸν τι συνάλλαγμα γένηται ταύτης χάριν τῆς αἰτίας, ἐφ' ἣ προσέτη, ἐναχθήσεται ὁ δεσπότης εἰς ὀλοκλήρον τῆ ἰσπιτοτορίας. χώρα δὲ ταύτη, εἰ καὶ ἀλλοτρίον τις οἰκέτην ἢ ἐλευθερὸν καπηλείου ἢ ἐτέρας πραγματείας προσέστησεν. κἀναυθα γὰρ ὁ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ λόγος κατὰ τοῦ προστησαντος τὴν ἰσπιτοτορίαν δίδωσιν· ὁ γὰρ προϊστῶν τινα δοκεῖ λαμπρῶς λέγειν τῇ φωνῇ, ὅτι ἐγὼ τούτων προσέστησα· ὁ βουλομένος αὐτῷ συναλλαττέτω. καὶ ἐν τῷ γ'. θεμ. τοῦ ζ'. κεφ. τοῦ α'. τι. τοῦ ιη'. βιβ. φησὶν· γίνονται προσεστώτες καὶ ἄλλοι καὶ θῆλεια, ἐλευθεροὶ καὶ δοῦλοι ἴδιοι καὶ ἄλλοτριοι. καὶ τὸ α'. κεφ. τοῦ αὐτοῦ τι. καὶ βιβ. τοῦτο ὑποσημαίνει· καὶ γὰρ καὶ ἐν τῷ ιθ'. κεφ. αὐτοῦ, οὐ ἢ ἀρχῆ· ὁ προβαλλόμενος ἐπὶ τῷ δανείσασθαι. οὕτως ἔχει καὶ ἢ ἐν αὐτῷ κειμένη παραγραφή, ὡς καὶ ἢ παροῦσα. ἐναυθα οὖν διὰ τοῦτο ἢ ὡς ἀνεὶ ἰσπιτοτορία ἐδόθη, ὅτι οὐ κυρίως ἐμπορία ἐστὶν τὸ δανείσασθαι. οὕτω γὰρ καὶ ἐν τῷ μνημονευθέντι ιθ'. κεφ. τοῦ α'. τι. τοῦ ιη'. βιβ. φησὶν ἢ παραγραφή ἐπὶ τοῦ προβαλλομένου φροντιστῆν ἐπὶ τῷ δανείσασθαι. ὅθεν φησὶν τὸ κέ. κεφ. αὐτοῦ· ὁ παρά τινος ἐπιτραπέις δανείσασθαι καὶ δανείσασθαι ποιεῖ κατ' αὐτὸν ὡς ἀνεὶ κατὰ τοῦ προσεστώτος ἀγωγῆν. αὐτῇ ἐστὶν ἢ κυριότερα ἐπίλοιπαι, εἰ καὶ τισὶ τὸ ἐλευθερὸν ὑποκείσθαι πρόσωπον τὴν ὡς ἀνεὶ ἰσπιτοτορίαν ποιεῖν ἐδόκει. ζῆτει καὶ βιβ. ιζ'. τι. α'. κεφ. λ'. ὁ μοι δοκεῖ ὅμοιον εἶναι τῷ παρόντι κεφαλαίῳ· καὶ ἐναυθα γὰρ τὴν νεγοτιόρουμ γεστόρουμ εἰ θεματίσεις, ὡς περ' ἐκεῖ τεθεματίσται, οὐκ ἀπεικότως ποιήσεις.

† Ζῆτει βιβ. ιη'. τι. α'. κεφ. κέ. ὁ φησὶν· ὁ παρά τινος ἐπιτραπέις δανείσασθαι καὶ δανείσασθαι ποιεῖ κατ' αὐτὸν ὡς ἀνεὶ κατὰ τοῦ προσεστώτος ἀγωγῆν. ζῆτει καὶ βιβ. ιζ'. τι. α'. κεφ. λ'. καὶ ἐναυθα γὰρ τὸ νεγοτιόρουμ γεστόρουμ εἰ θεματίσεις, ὡς ἐκεῖ θεματίζεται, οὐκ ἀπεικότως ποιήσεις. [Sch. m. II. 178.]

L. 10. §. 6. D. eod. Ἐὰν ἐντελεσθῆναι σοι, ἐπερωτῆσαι Πέτρον, ζινῶ τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆν ἐπὶ τῷ γενέσθαι αὐτῷ ἀποχρῆν, ἢ μεταθεῖναι μοι ἢ ἄλλω, πρὸς ὃν θέλω.

Ἐὰν μήτηρ ὑπερὸ θυγατρὸς ἐπιδοῦσα προίκα, κατὰ ἐντολὴν τῆς θυγατρὸς αὐτὴν ἐπερωτήσῃ παραγραφήν ἢ μετὰ ταῦτα, ὑπόκειται τῇ περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆν.

ἐὰν ἐντελεσθῆναι σοι]. Κυρίλλ. Ἐὰν ἐντελεσθῆναι σοι, ἐπερωτῆσαι τινα, κινῶ μανδίαι, ἢ ἐλευθερώσῃς αὐτόν, ἢ δελεγατίσῃς μοι ἢ ἄλλω. ταῦτό ἐστι, κἀν μήτηρ ἢν ἐπιδέδωκε προίκα, ἐπερωτήσῃ μανδίαι τῆς θυγατρὸς *).

* Ζῆτει βιβ. γγ'. τι. α'. κεφ. α'. θεμ. β'. ὅτι οὔτε ὁ ἀπὸν ἐπερωτῆσαι δυναταὶ· καὶ κεφ. αὐτοῦ οθ'. ὅτι ἐπὶ φροντιστοῦ μου ἐπερωτήσαντος οὐτιλίαν ἐξ ἐπιτοουλάτου ἔχω· καὶ τι. αὐτοῦ ε'. κεφ. γ'. ὅτι, ἐὰν ἀπαριθμῶν τινὰ γόνηματα ἐπερωτήσῃς ἀπόντι τινὶ δοθῆναι, οὐδὲν ἐπραξας· εἰ μέντοι κατεβλήθησαν αὐτῷ καὶ οὐ δεκτὸν ἠγήσῃ, ἔχεις κατ' αὐτοῦ τὴν νεγοτιόρουμ γεστόρουμ. ζῆτει καὶ τοῦ ε'. τι. αὐτοῦ κεφ. γ'. καὶ τελευτήσῃ, καὶ μὴδὲς ἀπὸ τοῦ ε'. κεφ. αὐτοῦ, ὅτι ὁ ἐπερωτῆσας αὐτῷ καὶ Πέτρῳ, ἐὰν καὶ ἐαυτῷ μὲν προσπορεύει, οὐ μὴν καὶ Πέτρῳ ..... *) καὶ εἰς αὐτὸν ἢ ἐπερωτῆσας καὶ δύναιται ἀπατεῖν. καλῶς οὖν καὶ ἐναυθα ζῆτει τὴν δελεγατίονα διὰ τὸν αὐτὸν λογισμόν.

Si mandaveris procuratori tuo, ut mutuam pecuniam acciperet, et ego fideiussor eius condemnatus sim, adversus te actionem habeo, quasi praeposueris ¹²⁾ eum mutuae pecuniae accipiendae.

12) quasi praeposueris] Neque enim haec proprie est praepositio institoria, ut et Iureconsultus infert dicens, quasi praeposuisset. Utili enim institoria adversus te agam: ideo autem utili, quia homo liber est, qui pecuniam mutuam accepit.

Adnotatio non recte se habere videtur. Etenim tit. 7. lib. 4. Institutionum expresse haec dicuntur: Institoria locum habet, cum quis tabernae forte aut cuilibet negotiationi servum suum praeposuerit. Nam si cum eo eius rei causa, cui praepositus est, contractum aliquid fuerit, dominus in solidum institoria convenietur. Huic autem locus est etiam, si quis servum alienum aut liberum hominem tabernae aut alii negotiationi praeposuerit. Nam tunc quoque eadem acquiritas ratio adversus eum, qui praeposuit, institoriam praestat: qui enim praepunit aliquem, clara voce loqui videtur: Hunc ego praeposui: quilibet cum eo contractum ineat. Et them. 3. cap. 7. tit. I. lib. 18. ait: Institores fiunt et masculi et feminae, liberi et servi proprii et alieni. Et cap. I. eiusdem tituli et libri hoc ostendit. Etenim sic et cap. 19. eiusdem tituli, cuius initium: Qui mutuae pecuniae accipiendae praeposuit. Sic etiam habet adnotatio ibi posita, ut praesens adnotatio. Hoc igitur casu ideo quasi institoria data est, quia mutuam pecuniam sumere proprie non est negotiatio. Sic enim cap. 19. praedicto tit. I. lib. 18. loquitur adnotatio de eo, qui procuratorem pecuniae mutuae accipiendae praeposuit. Unde cap. 25. eiusdem tituli dicitur: Qui ab aliquo iussus est, mutuam pecuniam accipere, et accepit, eum, qui mandavit, quasi institoria obligat. Haec melior est explicatio, etiamsi ex eo, quod de libero homine sermo hic est, quasi institoriam nasci quidam putarent. Quaere et lib. 17. tit. I. cap. 30. quod huic capitulo simile esse mihi videtur: nam si et hoc loco negotiorum gestorum actionem acceperis, ut illic positum est, non immerito id feceris.

Quaere lib. 18. tit. I. cap. 25. quo dicitur: Qui ab aliquo iussus est, mutuam pecuniam accipere, et accepit, eum, qui mandavit, quasi institoria obligat. Quaere et lib. 17. tit. I. cap. 31. Nam et hic si ponas, ut illic positum est, negotiorum gestorum actionem dari, non immerito id facies.

Si tibi mandavero ¹³⁾, ut a Petro stipuleris, tecum mandati agam, ut eum accepto liberes, vel ut eum deleges mihi vel alii, cui voluero.

Si mater ¹⁴⁾, quae pro filia dotem dederat, mandatu filiae eam stipulata sit illico vel etiam postea, mandati actione tenetur.

13) si tibi mandavero] Cyrilli. Si tibi mandavero, ut ab aliquo stipuleris, mandati agam, ut eum liberes, vel mihi vel alii deleges. Idem est, et si mater dotem, quam dedit, mandatu filiae stipulata sit.

Quaere lib. 43. tit. I. cap. I. them. 2. quod absens stipulari nequeat: et cap. eiusdem 79. quod, si procurator meus stipulatus fuerit, utilem ex stipulatu habeo: et eiusdem libri tit. 5. cap. 3. quod, si pecuniam alicui numerans stipuleris, eam absenti cuidam dari, nihil egeris: si tamen pecunia ei soluta sit, tuque id ratum habueris, adversus eum negotiorum gestorum actionem habes. Quaere et eiusdem libri tit. 6. cap. 3. et ultimum, et discere ex cap. 6. eiusdem, eum, qui sibi et Petro stipulatur, sibi quidem acquirere, non etiam Petro, cuius iuri subiectus non erat. Sed si Petrus contingentem sibi portionem stipulatus sit, valet ergo et stipulatio in eum concepta, et ex ea agere potest. Recte igitur et hic desiderat delegationem propter eandem rationem.

e) Sic Cod. Coisl. Fabr. ἀγωγῆν κατὰ σοῦ. y) In Cod. Coisl. μου additum, verum etiam cancellatum est. z) Lacuna quae est in Cod. Coisl. e scholio Fabroti statim subiecto expleri potest.

† Ζήτει βιβ. γγ'. tit. ζ'. κεφ. ζ'. καὶ μάθε, ὡς ὁ ἐπερω-
τήσας αὐτῷ καὶ Πέτρον ἐαυτῷ μὲν προσπορίζει, οὐ μὴν καὶ
Πέτρον, οὐ οὐκ ἢν ὑπεξουσίος. εἰ δὲ ὁ Πέτρος ἐπερωτήσει τὸ
προσηκόν αὐτῷ μέρος, ἐρωτῶται λοιπὸν καὶ εἰς αὐτὸν ἢ ἐπε-
ρωτήσας καὶ δύναται ἀπαιτεῖν. καλῶς οὖν καὶ ἐνταῦθα ἐξήτει
τὴν δελεγατία, διὰ τὸν αὐτὸν, ὡς οἴμαι, λογισμόν. [Sch. n. II. 178.]

ἐὰν μὴ τῆρ] Μήτηρ ὑπὲρ θυγατρὸς ἐπιδέδωκεν προῖκα.
παραχρησάμετα τὴν ἐπίδοσιν ἢ καὶ μετὰ χρόνον ἐπρωτήσας
τὴν ταύτης ἀνάληψιν τῆς θυγατρὸς ἐντεταλαμένης. κατέχεται ἢ
μήτηρ τῆ θυγατρὸς τῆ μανδᾶτι προσφάσει τῆς τοιαύτης ἐπερω-
τήσεως, εἰ^{a)} καὶ αὐτὴ ἐτύχεν ἐπιδούσα τὴν προῖκα· τότε γὰρ
καλῶς ἐπερωτῶν ἡδύνατο, ἢ καὶ ἢ ἐν τῷ ἐπιδιδόναι ἐπρωτήσας
ἢ μήτηρ ἢ καὶ πρὸ τῆς ἐπιδόσεως ἐπάκτευσεν τοῦτο. μηδενὸς
τοιούτου συμβάτος ἅμα τῆ ἐπίδοσι περφέκτα εἰς τὴν θυγα-
τέρα τῶν πραγμάτων δωρεὰ γεγενῆσθαι δοκεῖ τῶν ἐπιδεδομέ-
νων εἰς προῖκα. διὸ ἐπερωτήσασα μετὰ ταῦτα τῆς συναίεσεως
δεῖται τῆς οἰκείας θυγατρὸς.

Τοῦ αὐτοῦ^{b)}. Σημειώσαι, ὅτι, καὶ ἅμα τῆ ἐπίδοσι τῆς
προικὸς ἢ μήτηρ ἢ καὶ ἐπιδεδοκίῃ τὴν προῖκα ἐπρωτήσας
τὴν ταύτης ἀνάδοσιν, κατὰ μανδᾶτον μέντοι τῆς θυγατρὸς,
ὑπὲρ τῆς καὶ ἐπιδέδωκε, τῆ μανδᾶτι κατέχεται· μεθὸ γὰρ περ-
φέκτα ἐγένετο ἢ δωρεὰ ἢ πρὸς τὴν θυγατέρα ἅμα τῆ ἐπίδοσι,
οὐκεὶ λοιπὸν περὶ τὰ τῆς μητρὸς πραγματὰ δοκεῖ ἐντέλλεσθαι
ἢ θυγατρὸς, ἀλλὰ μᾶλλον περὶ τὰ αὐτῆς. τοῦτο δὲ νόσον,
ἐνθα μὴ ἐπὶ τούτῳ ἐπιδέδωκε τὰ ἐαυτῆς, ἢ αὐτῆ φυλαχθῆ
ἢ τῆς προικὸς ἐπίδοσις.

† Εἰ μήτηρ μετὰ τὴν ἐπίδοσιν παραχρησάμετα ἢ μετὰ χρόνον
ἐπρωτήσας τὴν τῆς προικὸς ἐπανάληψιν, τῆς θυγατρὸς ἐντε-
ταλαμένης, κατέχεται ἢ μήτηρ τῆ θυγατρὸς τῆ μανδᾶτον προ-
φάσει τῆς τοιαύτης ἐπερωτήσεως, εἰ καὶ αὐτὴ ἐτύχεν ἐπιδούσα
τὴν προῖκα· τότε γὰρ καλῶς ἐπερωτῶν ἡδύνατο, ἢ καὶ ἢ ἐν
τῷ ἐπιδιδόναι ἐπρωτήσας^{c)} ἢ μήτηρ, ἢ καὶ πρὸ τῆς ἐπιδόσεως
ἐπάκτευσεν τοῦτο· μηδενὸς γὰρ τούτων συμβάτος ἅμα τῆ
ἐπίδοσι περφέκτα ἢτοι τελεία^{d)} εἰς τὴν θυγατέρα^{e)} δωρεὰ
τῶν πραγμάτων γεγενῆσθαι δοκεῖ. διὸ ἐπερωτήσασα μετὰ
ταῦτα τῆς συναίεσεως ζητεῖ τῆς θυγατρὸς. ζῆτει βιβ. κη'.
tit. η'. κεφ. κθ'. εἰ μὲν ὁ πατὴρ^{f)} καὶ βιβ. κθ'. tit. α'.
κεφ. κη'. καὶ ζ'. οὐ ἢ ἀρχῆ, μετὰ τὸν γάμον οὐ δύναται· καὶ
ζ'. οὐ ἢ ἀρχῆ, εἰν πατὴρ προῖκα ἐπιδούσ· καὶ τοῦ αὐτοῦ
κεφ. κθ'. οὐ ἢ ἀρχῆ, εἰν μὲν τῷ ἐπιδιδόναι. [Sch. o. II. 178.]

Ἐὰν εἶπω, τότε ἐρωθῆσθαι τὰ παρὰ τοῦ διοικητοῦ
μου καὶ τῶν δοῦλων μου γενόμενα, ὅτε παρεντιθεμέ-
νον^{f)} Πέτρον γένωνται, οὐκ ἐστὶ Πέτρος διοικητής,
οὔτε ἐνέχεται ἐπὶ τοῖς γενομένοις, εἰ μὴ ἀπὸ μόνου
δόλου, καὶ οὐ τῆ περι ἐντολῆς, ἀλλὰ τῆ περι^{g)} δόλου
ἀγωγῆ.

ἐὰν εἶπω] Μᾶλλον τις ἐκδημεῖν ἰδίους ἀνθρώποις καὶ
οἰκίῃ διεντεταλατο τῶν οἰκίῳν πραγμάτων τὴν διοίκησιν, εἰπὼν,
τότε τὰ παρὰ αὐτῶν πραγθέντα ἡγεῖσθαι κύρια, ἢ καὶ παρόν-
τος ἢτοι γνώμη ταῦτα ἐπράχθη Σεμπρονίου. μεστειρότος
Σεμπρονίου ἐδωκίσθη χρηματὶ παρὰ τῶν διοικητῶν. ἡπορη-
σαν οἱ δινεισάμενοι. ὁ Σεμπρόνιος ἐν ᾧ δόλον οὐκ ἠμαρτεν,
οὐ κατασχεθῆσεται· ὅποτε γὰρ οὐ φρυγῆ προκορυάτωρος ἐαυ-
τὸν παρεθῆκεν, ἀλλὰ φυλικῆν ἐπηγγέλιτο διαθεῖν, ὑποσχό-
μενος, ὑπομνήσκειν ἢτοι παραίνειν τοῖς προκορυάτωροι καὶ
διοικηταῖς τοῦ αποδημιούτος τὰ νομιζόμενα αὐτῷ καλῶς ἔχειν,
οὐ κατέχεται τῆ μανδᾶτι· ἀλλ' εἰ κατὰ δόλον ἐπράξεν τι,
ὑπεθύνος ἐστὶ τῆ δὲ δόλο. συμβουλή γὰρ δόλου συμπεπλε-
γμένη τίκει τὴν δὲ δόλο· δόλον γὰρ μὴ ὑποκειμένου ἀνεύ-
θυνος ὁ συμβουλευσας.

παρεντιθεμένον] † Ἦγουν συνερχομένου Πέτρον
πρὸς τὴν γνώμην αὐτοῦ διοικῆσθαι τὰ ἐμά. [Sch. p. II. 178.]

οὔτε ἐνέχεται] * Χρήσιμον, εἰ ὁ διὰ φιλικῆν ἐπιτη-
ρῶν τὰ παρὰ τοῦ διοικητοῦ τοῦ φίλου αὐτοῦ πραττόμενα οὐκ
ἐστὶν ἐνοχος, εἰ μὴ ἀπὸ δόλου.

† Διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· ἢ ἄδολος συμβουλή οὐκ
ἐνοχοποιεῖ· ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ δόλον ἀρμούσει ἢ περι δόλου.
[Sch. q. II. 178.]

a) Lege εἰ pro ἢ, ut habet scholium Fabr. b) Quis hic sit, ex Cod. Coisl. colligi non potest, cum scholium proxime
praecedens nomen auctoris praefixum non habeat. c) Fabr. ἐπρωτήσας. d) Fabr. τελεία. e) Fabr. τὴν θυγατρὸς. f) Sic
Cod. Coisl. Fabr. παρεντιθεμένου. Lege et γενομένοις pro γινόμενοις, quod habent Cod. Coisl. et Fabr. g) Fabr. addit
τοῦ, quod deest in Cod. Coisl.

Quaere lib. 43. tit. 6. cap. 6. et discce, eum, qui sibi
et Petro stipulatur, sibi quidem acquirere, non etiam
Petro, cuius iuri subiectus non erat. Sed si Petrus
contingentem sibi portionem stipulatus sit, valet ergo
et stipulatio in eum concepta, et ex ea agere potest.
Recte igitur et hoc loco desiderabat delegationem, pro-
pter eandem, ut arbitrator, rationem.

14) si mater] Mater pro filia dotem dederat. Sta-
tim post datam dotem vel etiam post tempus quoddam
mandatu filiae dotem reddi stipulabatur. Mater filiae
huiusmodi stipulationis nomine mandati tenetur, quam
vis ipsa dotem dederit: tunc enim recte stipulari poterat,
cum vel tempore dandae dotis mater stipulata fuerit,
vel ante, quam daretur, hoc pepigerit. Si nihil eorum
in danda dote factum sit, perfecta rerum in dotem da-
tarum donatio in filiam collata videtur. Ideo, si postea
stipuletur, dotem sibi reddi, consensu filiae opus est.

Eiusdem. Nota, si tempore dandae dotis mater, quae
dotem dedit, eam reddi stipulata sit, mandatu scilicet
filiae, pro qua et dotem dedit, mandati eam teneri:
postquam enim donatio in filiam collata ipso momento
dandae dotis perfecta est, filia non amplius de rebus
matris, sed de suis potius mandare videtur. Hoc autem
intellige, nisi ea lege res suas dederit, ut ipsi dotis
repetitio salva esset.

Si mater, quae dotem dedit, statim vel etiam postea
dotem sibi reddi mandatu filiae stipulata sit, mater filiae
mandati eiusmodi stipulationis nomine tenetur, quamvis
ipsa dotem dederit: tunc enim recte stipulari poterat,
cum vel tempore dandae dotis mater stipulata fuerit,
vel ante, quam daretur, hoc pepigerit: nam si nihil
eorum tempore dandae dotis factum sit, perfecta rerum
donatio in filiam collata videtur. Ideo si postea stipu-
letur, dotem sibi reddi, consensu filiae indiget. Quaere
lib. 28. tit. 8. cap. 29.: Si quidem pater: et lib. 29. tit. 1.
cap. 28. et 90. cuius initium: Post nuptias non potest:
et cap. 97. cuius initium: Si pater dotem dans. Et
eiusdem cap. 29. cuius initium: In danda quidem.

Si dixero¹⁵⁾, tunc rata esse ea, quae a procu-
ratore meo et a servis meis facta sunt, si inter-
ventu¹⁶⁾ Petri gesta essent, Petrus procurator non
est, nec tenetur¹⁷⁾ ex his, quae gesta sunt, nisi ex
dolo solo: et non mandati, sed doli actione tenetur.

15) si dixero] Peregre quis profecturus homini-
bus suis et servo negotiorum suorum administrati-
onem mandaverat, et, quae ab his gesta essent, se tunc
rata habiturum dixerat, cum praesente Sempronio vel
voluntate eius gesta essent. Sempronio intercedente pec-
unia a procuratoribus mutuo sumta est. Qui pecuniam
acceperant, non solvendo erant. Sempronius non tene-
bitur, nisi dolum admiserit: cum enim non animo pro-
curatoris intervenerit, sed affectionem amicalem promisit
in monendis procuratoribus et actoribus ea, quae ipsi
convenire viderentur, mandati non tenetur: sed si quid
dolo fecerit, doli actione tenebitur. Nam consilium dolo
iunctum doli actionem gignit: nam si dolo non subsist,
non tenetur, qui consilium dedit.

16) interventu] Id est, si interveniente Petro
ex consilio eius negotia mea geri mandavero.

17) nec tenetur] Conveniens est, cum, qui amici-
tiae causa observat ea, quae a procuratore amici sui
geruntur, non teneri, nisi ex dolo.

Propter regulam dicentem: Consilium non fraudu-
lentum non obligat: si autem dolo intercesserit, de
dolo actio competit.

L. 10. §. 8. *Ἐάν ἐντείλωμαι τῷ διοικητῇ μου, δανείσαι σοι χωρὶς τόκου, ὃ δὲ ἐπὶ τόκῳ δανείσῃ, δίδωσί μοι καὶ τὸν τόκον, εἰ μὴ κινδύνῳ αὐτοῦ ἐδάσειεν.*

τῷ διοικητῇ μου] † Ζήτει τοῦ ζ'. κεφ. θέμα ζ'. τὸ αὐτὸ πάντως ἐρεῖ τις ἐντειλόμενος αὐτῷ οἰκείῳ κινδύνῳ δανείσαι καὶ χωρὶς τόκου. [Sch. r. II. 179.]

κινδύνῳ αὐτοῦ] Στεφ. Μέννησο τῆς ἐν τῷ ις'. διγ. κειμένης παραγραφῆς, ἵνα μὴ δόξῃ σοι ἐναντίας ἔχειν τὸ εἰρημεῖον ἐκείνου· δια γὰρ τοῦτο ἐνταῦθα μανδάτι ἐστὶν καὶ κοινδοῦκι, καὶ ταῦτα τοῦ δεξαμένου τὸ μανδάτον καὶ κινδυνεύοντος καὶ κερδαίνοντος, ἐπειδὴ κὰν κερδαίῃ διὰ τὸν ἐπιτεθέντα αὐτῷ κινδύνον ὃ ἐπιταλθεῖς δίχα τόκων δανείσῃ τινα κινδύνῳ ἰδίῳ, ὅμως οὐκ ἐξ ἡμετέρας φωνῆς ἐν τῷ ζ'. διγ. τὸ κέρδος ἔχει τῶν τόκων.

Ἐντειλῶμαι τῷ ἐμῷ προκουράτωρι, Τίτῳ δανείσαι τὸ ἐμὸν χρυσίον, δίχα τόκων αὐτῷ δανείσειν ἐπέτρεγμα, εἰ δὲ εἶπον προκουράτωρι μου, κινδύνῳ σου δάνεισον, ἀργήσει ἐπὶ τῇ τῶν τόκων ἀπαιτήσει ἢ μανδάτι.

L. 10. §. 9. *Ἀντελλογισμοὺς ἢ περὶ ἐντολῆς ἀγωγή δέχεται· καὶ ὡς περὶ ὃ διοικητῆς ἀπαιτεῖται καρπούς, οὕτως ὑπέξαιρει τὰς παρ' αὐτοῦ γινόμενας δαπάνας καὶ τὰ δοθέντα κτηνομίσθια, εἰ μὴ ἄρα συνερωνήθη, αὐτὰ δίδασθαι ἐξ τοῦ δεδομένου^{h)} αὐτῷ σιτηρεσίῳ.*

ἀντελλογισμοὺς] Κινουμένης τῆς μανδάτι τοῖς ἀντελλογισμοῖς χώρα, τοιούτων, λόγοι γενήσονται τῶν δαπανημάτων, ὧν ἠπάλασεν ὁ ἐμὸς προκουράτωρ· ὡς περὶ γὰρ οὐς εἴλαβε καρπούς, ἀποκαδιωτῶν ἀναγκάζεται, οὕτω καὶ τὰ ἀναλώματα, ἃ ἐποίησεν ἐπὶ τῇ τῶν καρπῶν συλλογῇ, χρῆ αὐτὸν ὑπεξελείν. εἰ δὲ εἰς μισθώματα τῶν ζώων ἀνάλασεν τι ἐν τῷ διατρέχειν τοὺς ἀγρούς, λογισθήσεται καὶ ταῦτα, εἰ μὴ ἄρα σαλαρίον ὠρίσθη τῷ προκουράτωρι κομψόν, τούτου παντευθέντος, ὥστε τὰ μισθώματα τῶν ζώων ἐντεῦθεν αὐτὸν ποιεῖν.

δαπάναις] Τοῦ ἄνω. Καρπούς γὰρ μετὰ ὑπεξαιρέσει τῶν δαπανῶν τῶν ἐν τῷ γενέσθαι καὶ συλλεχθῆναι καὶ φυλαχθῆναι προκουρούσων ἐπὶ μύλα φίδε καὶ βόνα φίδε νομίας, ὡς βιβ. ε. tit. γ'. διγ. λη'. ἀναγκωθι καὶ βιβ. λγ'. tit. ζ'. διγ. κη'.

L. 10. §. 10. *Ἐάν ὁ διοικητῆς μου μὴ ἐπιταλθεῖς ποιήσῃ τι μὴ ἀναγκαῖον δαπάνημα καὶ μὴ λογιζώμαι τὴν δαπάνην, ἄδειαν ἔχει περιωρεῖν αὐτὸ χωρὶς τοῦ ζημιώσαι με.*

Ἐάν ὁ διοικητῆς μου] Ἐάν ὁ τῶν ἐμῶν πραγμάτων διοικητῆς οὐ κατὰ μανδάτον ἐμὸν ἐποίησε βολουπτουαρία δαπανήματα περὶ τὴν ἐμὴν οἰκίαν, ὅν ὑποχαρτώσεις καὶ ζωγραφίας καὶ ἀνθρόπι, καὶ ὅσα τοιαῦτα παρέχοντα μὲν τέχνην, τὴν δὲ προσοδὸν οὐκ αὐξοῦντα, ἐπιτρέπομεν αὐτῷ ἀφελῆσθαι ταῦτα, οὐδὲ μὴ ἐντεῦθεν τῷ δεσπότη προσγενομένης ζημίας· εἰ μὴ ἄρα ὁ τῶν πραγμάτων κύριος δεκτὸν ἠγήσεται τὸ πραχθέν· τότε γὰρ καὶ τούτων τῶν δαπανημάτων γενήσεται λόγος.

μὴ ἀναγκαῖον δαπάνημα] * ..... i) Εἰς τοῖα διαφρονταί αἱ δαπάναι· ἢ γὰρ ἀναγκαῖαι εἰσιν, ὥστε, εἰ μὴ γένοιτο, ἢ ἀπόλλυται τὸ πρᾶγμα ἢ χεῖρον γίνεται, ἢ χρησιμὸι εἰσι καὶ βέλτιον ποιοῦσιν αὐτὸ, ἢ τεχνικά, αἱ τὸ εἶδος μόνον κοσμοῦσι. ταύτην τὴν διαίρεσιν εἴρες ἐν τῷ οθ'. κεφ. β'. tit. τοῦ β'. βιβ. καὶ ἐν τῷ α'. κεφ. τοῦ ι'. tit. τοῦ κη'. βιβ. ζήτει οὖν καὶ γ'. καὶ δ'. καὶ ε'. καὶ ζ'. καὶ η'. .... κείμενον, καὶ τοῦ η'. tit. τοῦ αὐτοῦ βιβ. κεφ. ζ'. θεμ. τελευτ. καὶ βιβ. κβ'. tit. α'. κεφ. γς'. περὶ τὸ τέλος, καὶ ἰνσιτούτ. β'. tit. α'. περὶ δαπανημάτων λέγοντα γενομένων εἰς ἀλλότριον ἔδαφος παρὰ καλῆ πίστει νομίας· καὶ βιβ. ιε'. tit. α'. κεφ. κς'. καὶ λς'. ὃ φησὶν· εἰ καὶ καλῆ πίστει ἀγοράσῃ ἔδαφος, μετὰ δὲ τὸ μαθεῖν αὐτὸ ἀλλότριον εἶναι κτίσῃ, τὰς μὲν δαπάνας οὐ λαμβάνειν δύναμαι· περιελθεῖν δὲ τὸ κτίσμα ἄνευ ζημίας τοῦ δεσπότου. καὶ κεφ. αὐτοῦ ἡ'. ὃ καλῆ πίστει σπείρας ἢ φτενύσας τὸν ἀλλότριον ἄγρον ἀπόλλυσι καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὸν σπόρον· ὃ δὲ καλῆ πίστει διὰ δόλον παραγραφῆς λαμβάνει τὰ δαπανήματα. τὸ δὲ λη'. αὐτοῦ κεφ. φησὶν· ἔάν δὲ ἀγοράσῃς ἀλλότριον ἄγρον καλῆ πίστει γεωργήσῃ ἢ καὶ κτίσῃ ἐν αὐτῷ, εἰ μὲν ἐμελλεν ὁ δεσπότης τὰ αὐτὰ ποιεῖν, δίδωσιν,

Si mandavero procuratori meo¹⁸⁾, ut tibi pecuniam sine usuris crederet, is vero cum usuris crediderit, usuras etiam mihi restituit, nisi periculo suo¹⁹⁾ crediderit.

18) procuratori meo] Quaere cap. 6. them. 6. Idem prorsus erit, si quis mandaverit, ut periculo suo crederet et sine usuris.

19) periculo suo] Stephani. Memineris adnotationis dig. 16. positae, ne tibi, quod ibi dicitur, repugnare videatur: ideo enim hoc loco mandati actio et conducti est, mandatario periculum ferente et lucrum faciente, quod, licet propter periculum ipsi impositum lucratur is, cui mandatum est, ut pecuniam sine usuris periculo suo crederet, tamen non ex nostris verbis dig. 6. lucrum usurarium habet.

Mandavi procuratori meo, ut Titio pecuniam meam crederet. Sine usuris pecuniam credere ei permisi. Sed si procuratori meo mandavi, ut suo periculo crederet, mandati actio usurarum petendarum nomine cessabit.

Reputationes²⁰⁾ mandati actio admittit: et sicuti a procuratore fructus petuntur, ita deducit sumtus²¹⁾ a se erogatos, et quae dedit ad vecturas, nisi forte convenerit, ut hos sumtus de salario ei dato faceret.

20) reputationes] Cum mandati agit, reputationibus locus est, id est, ratio habebitur sumtuum, quos procurator meus erogavit: sicuti enim fructus, quos percepit, restituere cogitur, sic et impensas, quas in fructus percipiendos fecit, deducere eum oportet. Sed si ad conducenda iumenta quid erogaverit, dum excurrit in praedia, haec quoque reputabuntur, nisi salarium largum procuratori definitum sit et hoc convenerit, ut inde sumtus vecturae faceret.

21) sumtus] Anonymi. Fructus enim intellige deductis impensis ad fructus percipiendos, colligendos et custodiendos factis, tam in bonae, quam in malae fidei possessore, ut lib. 5. tit. 3. dig. 38. Lege et lib. 33. tit. 7. dig. 28.

Si procurator meus²²⁾ citra mandatum quosdam sumtus non necessarios²³⁾ fecerit, et rationem eorum non admitto, eos sine damno meo tollere potest.

22) si procurator meus] Si procurator rerum mearum citra mandatum meum voluptuarias impensas in aedes meas fecerit, veluti tectoria et picturas et aquas salientes et quae sunt eiusmodi, quae voluptatem quidem praebent, reditum vero non augent, has ei tollere permittimus, si nullum inde domino damnum inferatur: nisi forte rerum dominus, quod factum est, ratum habeat: tunc enim harum quoque impensarum ratio habebitur.

23) sumtus non necessarios] ..... Impensae trifariam dividuntur: aut enim necessariae sunt, quibus non erogatis res aut perit aut deterior redditur, aut utiles sunt et rem meliorem reddunt, aut voluptuariae, quae speciem tantum ornant. Hanc divisionem reperit cap. 79. tit. 2. lib. 2. et cap. 1. tit. 10. lib. 28. Quaere igitur et cap. 3. 4. 5. 6. et 8. ibi positum, et tit. 8. eiusdem libri cap. 7. them. ult. et lib. 22. tit. 1. cap. 56. circa finem, et Instit. lib. 2. tit. 1. quae agunt de impensis a bonae fidei possessore in alieno solo factis: et lib. 15. tit. 1. cap. 26. et 37. quo dicitur: Etiam si bona fide aream emergo, postquam autem sciero alienam esse, in ea aedificavero, sumtus quidem consequi non possum: possum autem sine damno domini aedificium tollere. Et cap. 91. eiusdem: Qui mala fide alienum agrum sevit vel plantas imposuit, et plantas et segetem amittit: qui autem bona fide hoc fecit, per doli exceptionem fructus consequitur. Capite 38. eiusdem tit. dicitur: Si autem alienum fundum, quem bona fide emi, excoluero vel etiam in eo aedificavero, si quidem

h) Sic Fabr. Cod. Coisl. διδομ. Lege et antea γενομένης pro

γενομένης, ut habent Fabr. et Cod. Coisl. i) Initium scholii deest.

ὅσον γέγονε τιμώτερος· εἰ δὲ πλέον τῆς δαπάνης ὠφελήσῃ, μόνον, ἢ ἐδαπάνησα, δίδωσιν· εἰ δὲ πένης ἐστίν, ἐφείκει μοι περιελείν, ὅσα δύναμαι, ὥστε μὴ γενέσθαι χεῖρονα τὸν ἀγρόν, οὐ ἢν ἐξ ἀρχῆς· εἰ μὴ θέλει ὁ δεσπότης δοῦναι μοι, ὅσον μέλλω ἔχειν ἐκεῖνα περιαιρέων· οὐ γὰρ ἀκούομαι θέλων ἀποξέσαι τὰς γραφὰς κακοθελῶς. εἰ μὲντοι θέλει πιπράσκειν τὸν ἀγρόν, αἱ δαπάναι πρὸς τὸ ἀνωτέρω λεχθέν λογίζονται. καὶ τὸ τέλος τοῦ κ. κ. κεφ. αὐτοῦ, ὡς καταλογίζεται τῷ νομῆι τὰ παρ' αὐτοῦ καταβληθέντα πρὸ τῆς προκαταρξέως ἢ οἰκοδομηθέντα, εἰ μὴ ἀνέχεται αὐτὸν ὁ δεσπότης περιελείν τὸ οἰκοδομηθέν. ζῆτει καὶ κεφ. αὐτοῦ πβ. θεμ. α'. καὶ β'. καὶ κεφ. πδ'. ὁ τὸν ἀλλότριον οἶκον καλῆ πίστει νεμηθεὶς τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα λαμβάνει· τὰ δὲ ἐπωφελῆ ἀφελείν δύναται μὴ βλάπτων τὴν ἀρχαίαν ὄψιν. ζῆτει καὶ βιβ. ιε'. τιτ. δ'. κεφ. ε'. περὶ τὸ τέλος καὶ ε'. καὶ ζ'. καὶ βιβ. ιθ'. κεφ. με'. καὶ βιβ. κδ'. τιτ. ε'. κεφ. λγ'. ὅτι διὰ προκαταρξέως μόνως δύναται ὁ καλῆ πίστει νομεύς λαβεῖν τὰ δαπανήματα. καὶ βιβ. κε'. τιτ. β'. κεφ. κα'. θεμ. γ'. καὶ βιβ. μβ'. τιτ. α'. κεφ. λβ'. ὅτι τὰ ἐπωφελῆ καὶ ἀναγκαῖα ὁ μὲν καλῆ πίστει ὑπεκαίρει, ὡς ἐπὶ τῶν κηδεμόνων, κἂν τὸ πρᾶγμα, περὶ ὃ γεγόνασιν, μὴ φαῖνται· ὁ δὲ κακῆ πίστει οὐκ ἄλλως, εἰ μὴ κρεῖττον γέγονε. τὸ δὲ λθ'. κεφ. αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ τῆς γραφῆς καὶ τῶν μαρμαρῶν^{κ)} ἔχει παραγραφὴν ὁ καλῆ πίστει, οὐ μὴν ὁ κακῆ· δύναται δὲ περιελείν αὐτὰ, μὴ βλαπτομένου τοῦ πράγματος. καὶ βιβ. ιε', τιτ. α'. κεφ. θ'. θεμ. β'. καὶ τιτ. αὐτοῦ β'. κεφ. κβ'. ὅτι ἐπὶ τῆς νεγοτιόρουμ γεστοροουμ, κἂν ἐναντίον τι γένηται ἀποτελεσμα, μὴ ἐξ αἰτίας τοῦ διοικητοῦ, ἐπὶ τοῖς χρησίμως διοικηθεῖσι δίδονται ἡ νεγοτιόρουμ. ζῆτει καὶ βιβ. ι'. κεφ. λδ'. θεμ. γ'. καὶ κεφ. με'. καὶ βιβ. μδ'. τιτ. α'. κεφ. μγ'. καὶ βιβ. κδ'. τιτ. α'. κεφ. ρα'. θεμ. γ'. ἐξ οὐ μάθης, ὅτι τὰ μὲν εἰς τέρψιν ἐπὶ τοῦ προικμαίου γίνονται εἴτε χρησίμως, εἴτε κατὰ γνώμην τῆς γυναικὸς, μόνον περιαιρέται διχα τοῦ βλάπτει τὴν προτέραν ὄψιν· εἰ δὲ βελτίονα ποιεῖ τὴν προίκαν, εἰ μὲν γνώμην τῆς γυναικὸς ἐδαπανήσῃ, ἄντολῃ ἐστίν· εἰ δὲ παρὰ γνώμην, εἰ μὲν χρησίμως^{λ)} ..... σιμον ἢ, οὐκ εἰσιν πρὸς τέρψιν, ἀλλ' ἐπωφελῆ. καὶ τὸ ια'. κεφ. κἂν γνώμην τῆς γυναικὸς γεγῆνασιν, οὐκ ἀπαιτεῖται ..... τέρψιν δαπάνη, ἢ συγχωρήσαι τῷ ἀνδρὶ, περιελείν τὸ γεγονός, εἰ δύναται περιαιρέσθαι. καὶ ἔχεις αὐτὸ καὶ βιβ. ιβ'. κεφ. .... κατωσχέσιν, ἐφ' οἷς ἐδαπάνησε· καὶ κεφ. κθ'. αὐτοῦ θεμ. παρατελευτ. ἐκ πάντων οὖν τούτων συνάγεται, ὅτι καὶ τὰ ἐπὶ τέρψιν τότε δύναται περιελείν ὁ καλῆ πίστει ..... ὅτε οὐχ ἔτοιμος μὲν ἐστίν ὁ δεσπότης δοῦναι, ὅσον μέλλει ἔχειν ἐκ τῶν περιαιρούμενων. εἰ δὲ τι μέλλει κερδαίνειν ὁ δαπανήσας ἐκ τῆς περιαιρέσεως, εἰκότως δίδωσιν ὁ δεσπότης, ὅσον μέλλει κερδαίνειν ἐκ τῆς περιαιρέσεως· ἢ οὐ δίδωσιν μὲν, οὐδὲν δὲ μέλλει κερδαίνειν ὁ δαπανήσας ἐκ τῆς περιαιρέσεως, οὐ περιαιρέται (τοῦτο γὰρ ἐκ τοῦ λη. κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ ιε'. βιβ. καὶ τοῦ θ'. κεφ. τοῦ ι'. τιτ. τοῦ κη'. βιβ. ἐστὶν μαθεῖν)· εἰ μὴ-που πρᾶσιμον ἐστίν τὸ πρᾶγμα· τότε γὰρ καὶ τὰ ἐπιτερπη ἐπωφελῆ εἰσιν, ὡς τὸ ι'. κεφ. τοῦ ι'. τιτ. τοῦ κη'. βιβ. φησὶν· καὶ εἰ μὲν ἐμμελλεν καὶ ὁ δεσπότης τὰ αὐτὰ ποιεῖν, ὅσον γέγονεν τὸ πρᾶγμα τιμώτερον, λαμβάνει ὁ δαπανήσας· εἰ δὲ πλέον ἢ ὠφέλεια τῆς δαπάνης γέγονεν, μόνον τὸ δαπανηθέν δίδεται. εἰ δὲ οὐ πρᾶσιμον ἐστίν, πένης δὲ ὁ δεσπότης, τὰ περὶ τῆς περιαιρέσεως εἰρημένα κρατεῖ, ὡς τὸ λη. κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ ιε'. βιβ. περὶ τούτων σαφῶς διαστίζει. ἐπὶ δὲ τῆς κερδοτικῆς πευτίονος ἦτοι ἐν τῷ λθ'. κεφαλαίῳ τοῦ α'. τιτ. τοῦ μβ'. βιβ. φησὶν· ἐπὶ τῶν ἐπιτερπῶν ἔ μὲν καλῆ πίστει νομεύς ἔχει παραγραφὴν, οὐ μὴν ὁ κακῆ· δύναται δὲ περιελείν αὐτὰ, μὴ βλαπτομένου τοῦ πράγματος. καὶ ἐπὶ τῆς σπικαλίας ἐν ἡμῶν ὁ καλῆ πίστει νομεύς ... ἐπωφελῆ ποιήσας, ταῦτα δύναται ἀφελέσθαι, μὴ βλάπτων τὴν ἀρχαίαν ὄψιν.

Καὶ ἔξωθεν δικαστηρίου καταβαλὼν ὁ ἐγγνητῆς^{μ)} καὶ ὁ ἐντολθεὶς ἔχουσι τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν.

ἔξωθεν δικαστηρίου] Στεφ. Ὅτι οἱ ἐγγνητῶ καὶ μανδάτορες καὶ διχα δικαστηρίων καταβαλόντες ἔχουσι τὴν μανδάτι, ἀνάγωθι τὴν ἐν τῷ κη'. κειμένην παραγραφὴν.

κ) Fortasse legendum μαρμαρώσεων. λ) Ita haec lacuna ex Basilicis Fabrot. expleri potest: εἰ μὲν χρησίμως ἔσται, ἢ διὰ τὸ κατὰ γνώμην αὐτῆς διοικηθῆναι τὰ πρᾶγματα αὐτῆς ἀγωγῆ. μ) Sic Fabr. Cod. Coisl. διοικητῆς. Equidem lectionem Fabrotianam auctoritate textus Digestorum, qui habet fideiussores et mandatores, praefendam censeo.

dominus eadem facturus fuisset, reddit, quatenus pretiosior factus est: si vero utilitas superet impensam, solum, quod impendi, reddit: quodsi pauper sit, permittitur mihi tollere ex his, quaecumque possim, ita ut fundus deterior non fiat, quam ab initio fuerit: nisi dominus tantum mihi dare velit, quam habiturus sim impensas tollens: non enim exaudior, si maligne picturas corrudere velim. Si tamen fundum venditurus sit, impensae secundum id, quod supra dictum est, reputantur. Et finem cap. 27. quo dicitur: Reputantur possessori, quae ab eo ante litem contestatam soluta vel edificata sunt, nisi dominus patiatur, eum aedificium tollere. Quaere et caput eiusdem tituli 82. them. 1. et 2. et cap. 84. quod ait: Qui alienam domum bona fide possedit, necessarios sumtus consequitur: utiles autem sine laesione prioris status auferre potest. Quaere et lib. 16. tit. 4. cap. 5. circa finem, et cap. 6. 7. et lib. 19. cap. 45. et lib. 24. tit. 6. cap. 33. quibus dicitur, per retentionem tantum bonae fidei possessorem sumtus consequi posse. Et lib. 25. tit. 2. cap. 21. them. 3. et lib. 42. tit. 1. cap. 32. quo dicitur, bonae fidei possessorem utiles et necessarios sumtus deducere, ut in tutoribus, licet res, in quam sumtus facti sunt, non extet: malae fidei possessorem autem non aliter, nisi res melior reddita sit. Cap. 39. autem eiusdem tituli ait: Picturae autem et marmorum nomine bonae fidei possessor exceptionem habet, non etiam malae fidei possessor: potest autem eas tollere, sine detrimento rei. Et lib. 17. tit. 1. cap. 9. them. 2. et tit. 2. eiusdem libri cap. 22. ubi dicitur, in negotiorum gestione, eorum, quae utiliter gesta sunt, nomine, licet contrarius eventus secutus sit, sine culpa tamen negotiorum gestor, dari negotiorum gestorum actionem. Quaere et lib. 30. cap. 31. them. 3. et cap. 45. et lib. 44. tit. 1. cap. 43. et lib. 29. tit. 1. cap. 121. them. 3. ex quo discas, ea, quae in re dotali voluptatis causa facta sunt, sive utiliter, sive ex voluntate mulieris, tolli tantum sine laesione prioris status. Si autem sumtus meliorem dotem reddunt, si quidem voluntate mulieris facti sunt, mandatum est: si autem non ex voluntate eius ..... et cap. 11. .... Habes illud quoque lib. 12. cap. .... et cap. 29. eiusdem them. penult. Ex his omnibus igitur colligitur, etiam voluptuarias impensas tunc tollere posse bonae fidei possessorem, cum dominus paratus non sit, tantum dare, quantum ex impensis sublatis possessor habiturus sit: sed si, qui sumtus fecit, impensis sublatis lucrum facturus est, merito dominus dat, quantum ille lucraturus est, aut nihil quidem praestat, nihil autem alter, qui impensas fecit, his ablatis lucrifactorus est: tunc non tolluntur impensae: (nam hoc ex cap. 38. tit. 1. lib. 15. et cap. 9. tit. 10. lib. 28. disci potest:) nisi res venalis sit: tunc enim et voluptuariae impensae utiles sunt, ut ait cap. 10. tit. 10. lib. 28. et si quidem dominus eadem facturus fuit, is, qui sumtus fecit, consequitur, quanti res pretiosior facta est: sin autem utilitas maior sumtu sit, solum id, quod impensus est, praestatur. Sed si res venalis non sit, dominus autem pauper sit, ea obtinent, quae de tollendis impensis dicta sunt, ut cap. 38. tit. 1. lib. 15. de his bene distinguit. In hereditatis autem petitione, id est, cap. 39. tit. 1. lib. 42. dicitur: Voluptuariarum impensarum nomine bonae fidei possessor quidem exceptionem habet, non etiam malae fidei possessor: potest autem eas tollere, sine detrimento rei. Etiam in rei vindicatione bonae fidei possessor, qui utiles impensas fecit, eas tollere potest, sine laesione prioris status.

Fideiussor et mandatarius, etiamsi extra iudicium²⁴⁾ solverint, habent mandati actionem. L. 10. § 11. D. XVII. 1.

24) extra iudicium] Stephani. Fideiussores et mandatores, etiamsi sine iudicio solverint, mandati actionem habere, invenies adnotatione cap. 28. posita.

L. 19. §. 12.
D. XVII. 1.

Ἐάν ὁ ἐγγυητής ἐξ οἰκείου προσώπου παραλίπη παραγραφὴν, ἥτιν ὁ ἐναγόμενος οὐκ ἠδύνατο χρῆσασθαι, ἔχει τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν, εἴπερ οὐκ ἦν ἐναγόμενος ἢ παραγραφὴ· εἰ δὲ παραγραφὴν, ἥτιν ὁ ἐναγόμενος ἠδύνατο χρῆσασθαι, παρέλιπεν ἐν εἰδήσει, καὶ οὕτε^{mm)} τὸν ἐναγόμενον δυνάμενος ὑπέμνησεν, ὥστε αὐτὸν ἢⁿ⁾ ἰδίῳ ἢ τῷ^{o)} τῶν προκουρατῶρων ὀνόματι ἐναχθῆναι, οὐκ ἔχει τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν.

παραγραφὴν, ἥτιν ὁ ἐναγόμενος οὐκ ἠδύνατο χρῆσασθαι] †ⁿ⁾ Ἐχε ταῦτα ὡς ἐν προθεωρίᾳ. ἐάν τις χρεοκοπήσῃ πρὸς τοὺς οἰκείους κρεδύτωρας ἦγον⁴⁾ δανειστάς, κινεῖν αὐτὴν κατὰ τῶν ἰδίων χρεωστῶν ἀντιτεθήσεται ἢ τῆς στελλίονος⁵⁾ παραγραφῆς, καὶ τοσοῦτον μέρος χρέους ἀποληφείη⁶⁾ ἀπὸ⁷⁾ τοῦ δεβίτωρος, ὅσον μέρος αὐτὸς τῶν ἐποφειλομένων τῷ ἰδίῳ κρεδίτῳ δέδωκε. δεκοκτῶ ἦγον χρεοκόπος⁸⁾ τῆρ τοῦ στελλίονος⁹⁾ ἦτοι τῆρ τοῦ κικοῦργου οὐκ ἀντιθῆται¹⁰⁾ παραγραφῆν. ὅρα λοιπὸν τὸ ζητούμενον. Πρῶτος δανεισόμενος παρὰ Τίτιον Σεκοῦνδον δέδωκεν ἐγγυητήν. ὁ ἐγγυητής παραγραφῆν ἀντιθεῖναι δυνάμενος ἐναγόμενος, ταύτην οὐκ ἀντέθηκε¹¹⁾ παραγραφῆν, ἥτιν ὁ ἄλλος οὐκ ἠδύνατο κεχρησθῆναι. τί γὰρ οὐτὸ Τίτιος δεκοκτῶ ἦν καὶ ἠδύνατο τῆρ στελλιονάτους αὐτῷ παραγραφῆν ἀντιθεῖναι· ὁ δὲ Πρῶτος οὐκ ἠδύνατο τυχόν γὰρ καὶ αὐτὸς δεκοκτῶ ἦν· κινήσει τῆρ μανδάτι κατὰ τοῦ Πρῶτου· οὐ γὰρ τις ἐγκαλέσει αὐτῷ ταύτην οὐκ ἀντιθεῖναι τῆρ παραγραφῆν, ἥτις ἐφύβριστος εἶναι νομίζεται. ὁ γὰρ νόμος εἰ καὶ μισεῖ τὸν δεκοκτῶρα, ἀλλ' οὐκ ἐπαινεῖ τὸν δι' οἰκείον κέρδος ἀποκεχορηγῶν τῷ κατὰ τοῦ ἐναγόμενου μισεῖ τοῦ νόμου. εἰ δὲ ὄνεστα ἦν ἡ παραγραφὴ ἦγον εὐσημίῳν καὶ ἀφέλιμος· τυχόν γὰρ ἦν αὐτῷ¹²⁾ προσωπάλιον γενομενον πικτόν· ἀποσιωπήσας ταύτην¹³⁾, οὐκ ἐνάγει τῆ μανδάτι. εἰ δὲ τοιαύτη ἦν ἡ παραγραφὴ, ἥτιν καὶ ὁ ἄλλος ἠδύνατο κεχρησθῆναι, καὶ ἦν τῶν οὐκ ἐπαινουμένων, οἷον ἡ τῆς στελλίονος¹⁴⁾· καὶ γὰρ οὐδέτερος αὐτῶν, οἷον Πρῶτος καὶ Σεκοῦνδος, ἔτυχε δεκοκτορευσῆς· εἰ μὲν ἀγνοῶν ὁ φιδίουσισα παρήκε¹⁵⁾ τῆρ παραγραφῆν, βοηθεῖται· εἰ δὲ ἠπίστατο, οὐκ ἔχει τῆρ μανδάτι¹⁶⁾· μόνον εἰ παρήκε γνῶριμον τοῦτο ποιῆσαι τῷ Πρῶτῳ· καίτοι ἔχον εὐχέριαν τοῦ περιτυχεῖν αὐτῷ καὶ εἰπεῖν, ὥστε παραγενομενον τὸν Πρῶτον αὐτὸν ὑποδέξασθαι τὸ δικαστήριον καὶ ἀντιθεῖναι τῆρ τοῦ στελλίονος¹⁷⁾ παραγραφῆν, ἢ οὐσο νόμιν ἐναγόμενον, ἐν ᾧ οὐτω ἦν προκαταχθένσα ἡ κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ ἀγωγὴ, ἢ προκουρατωῖο νόμιν, ἀρχθῆσης ἤδη τῆρ κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ δικῆς. εἰ δὲ τοῦ Πρῶτου ἀπῆτος ἐσθ' ὅτε δυσχερὲς γέγονε τῷ ἐγγυητῇ, πρᾶξι τα εἰρημένα¹⁸⁾, δίδεται ἡ μανδάτι¹⁹⁾ κατὰ τοῦ Πρῶτου· οὐδὲ γὰρ ἐγκαλέσει Σεκοῦνδος, τίνος ἕνεκα²⁰⁾ παραγραφῆν ἐφύβριστον οὐκ ἀντέθηκεν. [Sch. s. II. 179.]

Ἡ τοῦ στελλιονάτους παραγραφῆς, δι' ἧς παραγραφόμεθα τοῖς κικοῦργου καὶ κικοῦργοις· στελλίων γὰρ ὁ κικοῦργος. περὶ ὧν διαλαμβάνει βιβ. μ. τῶν διγ. τι. κ. τῶν δὲ βασιλικῶν βιβ. ξ. τι. λ. ἴστε δὲ, οὐ ταύτην τῆρ παραγραφῆν ἦτοι τῶν κικοῦργου καὶ κικοῦργοιων δεκοκτῶ δεκοκτῶ οὐκ ἀντιθῆται. δεκοκτῶ δὲ ἐστὶν ὁ χρεοκόπος ἦτοι ὁ χρεωστῶν τινι καὶ διὰ μηχανῆς τινος παρυσκευάσας. ἐκοπήναι τὸ χρέος καὶ μὴ καταβληθῆναι τῷ δανειστῇ. τυχόν γὰρ ἔδοξε τοῖς κρατοῦσιν, ὁ παρὰ τῶν παλαιῶν ἐπὶ προνοίᾳ πολλὰς γέγονε τῶν πενήτων, σεισάχθειαν ἦτοι ἀποκοπήν τῶν χρεῶν ἐπὶ καιροῦ νομοθετήσαι πρὸς τὸ ἀποσεῖσαι τοῖς ἀπόροις τῶν οφλημάτων τὸ ἄχθος. σχηματισάμενος δὲ τις εὐπορος χρεώστης αὐτὸν ἄπορον, ἔλαθεν καὶ αὐτὸς χρεοκοπηθεὶς καὶ μὴ τῷ δανειστῇ δεδοκῶς· ἢ πλασάμενος ὑπέξουσος εἶναι, καθ' ὃν καιρὸν ἐδανείσαστο, καὶ βοηθηθεὶς κατὰ συναρπαγῆν ἀπὸ τοῦ Μακεδονιανέου δογματος, ἐχρεοκοπήσεν ἀδικαίως καὶ τὸν δανειστὴν περιεγράψατο. τοὺς οὖν οὕτω κικοῦργως χρεοκοποῦντας, εἴτα διαγνωσκόμενος ὁ νόμος μισεῖ, καὶ βούλεται τοῦτους πάσχειν

Si fideiussor ex sua persona omiserit exceptionem, qua reus uti non poterat²⁵⁾, habet mandati actionem, siquidem exceptio honesta non erat²⁶⁾: si vero exceptionem, qua reus uti potuit²⁷⁾, sciens omiserit, nec reum, cum posset, admonuerit, ut ipse vel suo vel procuratorio nomine iudicium susceperet, mandati actionem non habet.

25) exceptionem, qua reus uti non poterat] Haec habe in modum praeviae inspectionis. Si quis decoxerit creditoribus suis, agenti cum debitoribus suis opponetur exceptio stellionatus, et quantam partem debiti ipse creditor suo persolverit, tantam a debitore suo consequetur. Decoctor stellionatus exceptionem non opponet. Vide nunc rem, de qua quaeritur. Primus a Titio in creditum accepta pecunia, Secundum fideiussorem dedit. Fideiussor conventus exceptionem, quam opponere poterat, qua reus uti non poterat, non opposuit. Quid enim si Titius decoctor erat eique stellionatus exceptionem opponere poterat: non poterat autem Primus? forte enim et ipse decoctor erat. Mandati ager cum Primo: neque enim quis imputabit ei, quod exceptionem non opposuerit, quae iniuriam prae se ferre creditur. Quamvis enim lex decoctorem odio habeat, non laudat tamen eum, qui propter compendium suum hoc legis adversus actorem odio abutitur. Si vero exceptio honesta esset et profutura: fortasse enim pactum personale intercesserat: si eam praetermiserit, mandati non agit. Si vero talis exceptio esset, qua etiam reus uti poterat, et minus honesta esset, veluti stellionatus: etenim neuter eorum, Primus scilicet et Secundus, decoxerat creditoribus: si quidem fideiussor ignorans praetermiserit exceptionem, subvenitur ei: si vero sciens, mandati actionem non habet: si modo Primum certiorum facere potuerit, vel eius conveniendi facultatem habuerit, et desiderandi, ut ipse Primus adesset et susceperet iudicium et stellionatus exceptionem obiceret, vel suo nomine nondum lite contestata cum fideiussore, vel procuratorio nomine post litem cum fideiussore contestatam. Sin autem absente Primo non habuit fideiussor facultatem faciendi praedicta, mandati actio datur adversus Primum: neque enim imputabitur Secundo, cur minus honestam exceptionem non obicerit.

Stellionatus exceptio, qua malignos et improbos submovemus: nam stellio est, qui dolo aliquid facit. De his agit lib. 47. Digestorum, tit. 20. et Basilicorum lib. 60, tit. 30. Sciat is vero, hanc exceptionem decoctorem decoctori non opponere. Decoctor autem est, qui alicui debet et machinatione quadam efficit, ut debitum pereat et creditori non solvatur. Fortasse enim placuit his, qui summam rerum tenent, quod saepe a veteribus cura pauperum factum est, decernere, ut tabulae novae fierent ad sublevandos onere aeris alieni pauperes. Debitor autem locuples, qui se inopem esse simulaverat, ipse quoque decocit nec creditori solvit: vel se filium familias fuisse eo tempore, quo mutuum pecuniam acceperat, finxit, et per collusionem Scto Macedoniano adiutus similiter decocit et creditem fraudavit. Eos igitur, qui dolo decoquant et postea dolo id fecisse convincuntur, odio lex habet, eosque, si aliis pecuniam credunt, eadem pati vult, quae ipsi adversus suos creditores

mm) Illud καὶ ante οὕτε prorsus supervacaneum est, licet in Cod. Coisl. et apud Fabr. legatur. n) ἢ Fabr. Deest hoc in Cod. Coisl. Sed retinendum videtur. o) τῷ Cod. Coisl. Omittit Fabr. p) Idem scholium habet Fabr. et Cod. Coisl. Fabr. semper scribit κρεδύτωρος et δεβίτωρος, Cod. Coisl. κρεδύτωρος et δεβίτωρος. q) Fabr. ἦτοι. r) Fabr. στελλιονάτου. s) Fabr. λήφεται. t) Fabr. παρὰ. u) Fabr. δεκοκτῶ δὲ δεκοκτῶ ἦγον χρεωκόπος χρεωκόπος. v) Fabr. στελλιονάτου. Τοῦ deest apud Fabr. w) Fabr. ἀντιθῆται. x) Nunc Fabrotus haec habet, quae desiderantur in Cod. Coisl. ζητούμεν, εἰ καταδικασθεὶς δύναται κινεῖν τῆρ μανδάτου. καὶ γενικῶς ὁ Ἰουλιανὸς φησιν· εἰ μὲν ὁ ἐγγυητής οὐκ ἀντέθηκε παραγραφῆν et quae sequuntur, ut in Cod. Coisl. y) αὐτῷ deest apud Fabr. z) καὶ ἀποσιωπήσει ταύτην Fabr. qui et pro οὐκ ἐνάγει τῆ μανδάτι habet οὐ κατὰ τῆρ μανδάτου. a) Fabr. τοῦ στελλιονάτου. b) Fabr. pro παρήκε habet οὐκ ἀντέθηκε. c) Fabr. μανδάτου. d) Fabr. στελλιονάτου. e) Fabr. τῆρ εἰρημένα. f) Fabr. μανδάτου. g) Fabr. ἕνεκα.

ἐτέροις δανειζοντας ἄπερ ἔδρασαν αὐτοὶ πρὸς τοὺς, ἐξ ὧν ἔδρασαν αὐτοὶ, τοσοῦτον ἀπὸ τῶν ἰδίων λαμβάνοντας χρεωστών, ὅσον κατέβαλον πρὸς τοὺς ἑαυτῶν δανειστές· ὁ γὰρ ἂν τις εἴπῃ κατὰ τινας ἢ λεχθῆναι παρασκευασίῃ, τῷ αὐτῷ καὶ αὐτὸς ὑπόκειται· καὶ ἐὰν ἄδικον τι κατὰ τοῦ ἀντιδίκου μου αἰτήσω, τῷ αὐτῷ ὑπόκειμαι, ὡς βιβ. β. τῶν διγ. tit. β. καὶ γ. καὶ τοῦ ζ. βιβ. tit. α. κεφ. κε. ὅθεν ἂν ὁ τοιοῦτος δεκώτωρ ἦτο ὁ χρεωκόπος, οὐ μὴν καὶ ὁ χρεωστής, εἴγε τῷ δεκώτωρι χρεωστής ἐγένετο καὶ αὐτὸς πρότερον δεκώτωρ πρὸς ἕτερον ἑαυτοῦ δανειστήν . . . οὐ δύναται . . . ἀντιπθεῖναι τῷ δευτέρῳ αὐτοῦ δανειστῇ τὴν τοῦ στελλιονάτους παραγραφὴν.

Δεκώτωρ δεκώτωρι τὴν τοιαύτην παραγραφὴν οὐκ ἀντιπθεῖναι, ἐπειδὴ ἀντιπαραγράφεται ἐκείνος λέγων, εἰ μὴ καὶ δεκώτωρ γέγονας καὶ τῷ αὐτῷ ἐγκλήματι ἐπεύθυνος εἶ. καὶ διὰ ταῦτα, ἐὰν δεκώτωρ παρὰ δεκώτωρος δανεισάμενος ἐγγυητὴν δῷ, καὶ ὁ ἐγγυητὴς ἀπαιτούμενος τὸ δάνειον μὴ ἀντιπθεῖ τῷ δεκώτωρι τὴν στελλιονάτους παραγραφὴν, ἀνέγκλητός ἐστιν, ἐπειδὴ οὐδὲ ὁ ἐναγόμενος ἠδύνατο ταυτην ἀντιπθεῖναι, οἷα καὶ αὐτὸς δεκώτωρ ὑπάρχων, ὡς βιβ. ιζ. τῶν διγ. tit. α. διγ. α.

εἴπερ οὐκ ἦν εὐπρεπής ἢ παραγραφὴ] Τοῦτο ἐπὶ τῆς στελλιονότος τῆς ἀντικειμένης τῷ δεκώτωρι τὸ πᾶν θεμιτίζεται· δεκώτωρ δὲ δεκώτωρι τὴν τοῦ στελλιονότος οὐ δύναται ἀντιπθεῖναι παραγραφὴν.

Τοῦ Νομοφύλακος. Εἰ γὰρ ἦν εὐπρεπής, τὴν μανδᾶτι οὐκ ἔχει κατὰ τοῦ θέου· συνέφερε γὰρ αὐτῷ, τῷ κοινδικτικῷ ἐναγέσθαι τῶν σφρίκτων ὅντι καὶ ἀπὸ μόρας τόκον μὴ ἀπαιτοῦντι, ἢ τῇ μανδᾶτι, τῶν βόνα φίδε καὶ ἀτιμοποιῶ ὄσση τὴν μὲν οὖν μανδᾶτι διὰ ταῦτα οὐκ ἔξει· ἐκχωρηθήσεται δὲ αὐτῷ κινούνη παρὰ τοῦ δανειστοῦ ὁ κοινδικτικὸς καὶ ἀπαιτήσεται δι' αὐτοῦ, ἢ ὑπὲρ τοῦ θέου τῷ δανειστῇ κατέβαλεν.

ἢ τινι ὁ ἐναγόμενος ἢ δύνάτο χρήσασθαι] Ζήτη βιβ. ια. tit. α. κεφ. κα. θέμα τελευτ. ἄχρι τοῦ κς. κεφαλαίου αὐτοῦ, καὶ κεφ. ιβ. καὶ τούτου τοῦ βιβ. κεφ. ζ. θεμ. γ. καὶ β. κεφ. καὶ μάθης ἐξ ἀπάντων, πότε ἀπὸ συμφώνου τοῦ ἐγγυητοῦ ὠφελείται ὁ πρωτότοπος, καὶ πότε οὐ, καὶ πότε ἀπὸ τῶν συμφώνων τοῦ πρωτοτύπου ὠφελείται ὁ ἐγγυητὴς καὶ πότε οὐ.

* Ζήτη τὸ σόλιον τούτου ἐμπροσθεν εἰς τὸ κεφαλ. οὗ ἢ ἀρχῇ· ἐὰν ὁ ἐγγυητὴς.

Ἐὰν ὡς ἐπ' ἀντιδώρῳ ἀποχῆς ὁ ἐγγυητὴς τύχοι παρὰ τοῦ δανειστοῦ, ἔχει τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν· καὶ μάλιστα, ἐὰν θανάτου αἰτία^{h)} γέγονεν ἢ ἀποχῆ, ἢ ἔλευθερία τοῦ χρέους αὐτῷ ἐληγατεύθη.

ἐὰν ὡς ἐπ' ἀντιδώρῳ] Δανεισάμενος ἐγὼ παρὰ Τιτίου ἔσχω ἐγγυητὴν. Τίσιος δωρεῆς χάριν ἀκεπιλατίονι τὸν ἐμὸν ἠλευθερώσεν ἐγγυητὴν. εἰ μὲν ἐπ' ἀντιδώρῳ (τύχον γὰρ ἤδη δεξιόμενος ἦν τινας ὁ Τίσιος δωρεῆς, ἢ καὶ εὐεργετηθεὶς ἐν τισιν ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἐγγυητοῦ) διὰ τοῦτο τὴν ἀκεπιλατίονα ἐποίησεν, ἐναχθῆσομαι τῇ μανδᾶτι· δοκεῖ γὰρ τὰ προγεγενημένα εἰς τὸν Τίτιον καταβολὴ τῶν τοῦ χρέους εἶναι. πολλῶ πλείον ἔσται τοῦτο, εἰ μόγις καῦσα ἐποίησατο τὴν ἀκεπιλατίονα ἢ καὶ λιβρατίονα ἐληγατεύσεν αὐτῷ· προλήγει γὰρ ἐπ' ἀντιδώρῳ δοκεῖ ταῦτα πεποιημένα. τὴν γὰρ ἴτερο βίβου ἀκεπιλατίονα δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι πεποίηκεν ὁ κρεδῖτωρ, εἰς εὐνοίαν προκαλούμενος τὸν ἐγγυητὴν μου, ὅπερ ἐπὶ τῆς μόγις καῦσα ἀκεπιλατίονος ἢ τῆς ληγατευθείσης λιβρατίονος οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, διὰ τὸ βεβαιουῖσθαι ταῦτα τῷ τελευτήσαντι. λοιπὸν οὐκ ἔδειτο τῆς τοῦ ἐγγυητοῦ εὐνοίας, οὐκ ἂν ἐν τοῖς ζώσων.

ἀποχῆς] Τῆς ἀκεπιλατίονος τῆς διὰ λόγων τεθειμένης μόνον.

ἔχει τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν] Τοῦ Νομοφύλακος. Σημειώσαι οὖν, ὅτι διὰ μὲν συμφώνου ἀπολυθέντος τοῦ ἐγγυητοῦ συνελευθεροῦνται καὶ ὁ θέος· εἰ δὲ δι' ἀκεπιλατίονος^{l)}, συνελευθεροῦνται ὁ θέος διὰ τὴν ἀκεπιλατίονα μόνον^{k)}· σολοῦτιονι τῇ καταβολῇ τοῦ ἐγγυητοῦ ἔλευθεροῦν τὸν θέον.

Steph. Ὡστε σημειώσαι, ὅτι διὰ τῆς γενομένης τῷ ἐγγυητῇ

h) Fabr. et Cod. Coisl. αἰτία. i) Videtur deesse οὐ. k) Deesse nonnulla videntur in Cod. Coisl. Nam locus, ut exhibetur in Cod. nullum praebet sensum. Fortasse ita explenda lacuna, et locus corrigendus: διὰ τὴν ἀκεπιλατίονα, διὰ τὸ μόνον σολοῦτιονα ἦτοι καταβολὴν τοῦ ἐγγυητοῦ ἔλευθεροῦν τὸν θέον.

commiserint, ut tantum a suis debitoribus consequantur, quantum suis creditoribus solverint. Nam quod quis adversus aliquem dixerit vel dici effecerit, eidem et ipse obnoxius est: et si iniquum quid contra adversarium meum postulavero, eodem ipse teneor, ut lib. 2. Digestorum tit. 2. 3. et lib. 7. tit. 1. cap. 25. Itaque eiusmodi decoctor, non etiam debitor, si quidem decoctoris debitor fuerat et, cum ipse antea decoxisset, adversus alium suum creditorem . . . non potest . . . opponere secundo suo creditori stellionatus exceptionem.

Decoctor decoctori talem exceptionem non obicit, quia ille replicatione utitur: at si non ipse decoctor fuisti et eodem crimine teneris. Ideoque, si decoctor a decoctore mutua pecunia accepta, fideiussorem dederit, et fideiussor debiti nomine conventus, adversus decoctorem exceptione stellionatus usus non sit, hoc ei non imputabitur, quia nec reus hac exceptione uti poterat, utpote qui et ipse decoctor esset, ut lib. 17. Digestorum tit. 1. dig. 1.

26) siquidem exceptio honesta non erat] Totum id casu de exceptione stellionatus decoctori opposita illustratur: decoctor autem adversus decoctorem stellionatus exceptione uti non potest.

Nomophylacis. Nam si honesta erat exceptio, mandati actionem adversus reum non habet: magis enim eius intererat, ut conditione, quae stricti iuris est et ex mora usuras non persequitur, quam mandati actione, quae bonae fidei et famosa est, conveniretur: ideo igitur mandati actionem non habebit actionem. Mandabitur autem ipsi agenti a creditore conditio, qua petet ea, quae pro reo creditori solvit.

27) qua reus uti potuit] Quare lib. 11. tit. 1. cap. 21. thema ultimum, usque ad cap. 26. et cap. 32. et huius libri cap. 6. them. 3. et cap. 2. ex quibus omnibus disces, quando pactum fideiussoris reo prosit vel contra, et quando pacta rei fideiussori proficiant, quando non.

Quare scholium ante hoc positum ad capitulum, cuius initium: Si fideiussor.

Si remunerandi gratia²⁸⁾ fideiussori accepto latum sit a creditore, mandati actionem habet²⁹⁾: et D. XVII. 1. maxime si mortis causa³⁰⁾ acceptilatio facta sit, vel liberatio ei legata sit³¹⁾.

28) si remunerandi gratia] Cum mutuum pecuniam a Titio sumssem, fideiussor pro me extitit. Titius donationis causa acceptilatione fideiussorem meum liberavit. Si quidem remunerandi gratia (fortasse enim Titius iam ab eo donatum quid acceperat, aut beneficia quaedam in eum a fideiussore meo collata erant) acceptam pecuniam tulerit, mandati mecum agatur: nam quae in Titium antea beneficia collata sunt, quodammodo solutio debiti esse videntur. Multo magis hoc obtinebit, si mortis causa accepto tulit, aut etiam liberationem ei legavit: ex praesumptione enim remunerandi gratia haec videtur fecisse. Inter vivos enim acceptilationem dicere quis potest, quam creditor fecit, benevolentiam fideiussoris provocans, quod in mortis causa acceptilatione vel liberatione legata dici non potest, quia haec defuncto committuntur. Hic enim, cum inter vivos non sit, benevolentia fideiussoris non indigebat.

29) mandati actionem habet] Nomophylacis. Nota igitur, per pactum dimisso fideiussore etiam reum una liberari: sed si accepto latum sit, reus propter acceptilationem simul liberatur, quia solutio tantum a fideiussore praestita reum liberat.

Stephani. Observa igitur, si fideiussori accepto lata

ἀκεπιλατίονος ἐλευθεροῦται καὶ ὁ πρωτότυπος· οὐ γὰρ ἐκίει κατ' αὐτοῦ τὴν μανδάτι ὁ ἐγγυητὴς ἀκεπιλατίονος τυχών, εἰ μὴδὲ αὐτὸς ἡλευθεροῦτο διὰ τῆς ἀκεπιλατίονος.

ἐὰν θανάτου αἰτίῃ] Στεφ. Μὴ θεματίσης οὕτω γενομένην τὴν ἀκεπιλατίονα, εἰάν τελευτήσῃ, ἐπεὶ ἀχρηστος ἢ ἀκεπιλατίον ὡς ὑπὸ αἵρεσιν οὐσα· ἀλλὰ θεματίσον πούρω μὲν αὐτὴν γενομένην. ὑπὸ αἵρεσιν, ὡς εἴρηται, ἀκεπιλατίονα ἀχρηστον εἶναι, ὡς βιβ. κέται μς. τιτ. προσφόρῃ διγ. γ'.

Τοῦ Ἐναντιοφ. Κατὰ τοῦτο νόει τὸ ἐν τῷ κς. διγ. Παύλου. ἀνάγνωθι καὶ τὸ ιβ'.

ἢ ἐλευθερία τοῦ χρέους αὐτῶ ἐληγατεύθη] *1) Σημείωσαι, ὅτι ἀντιδωρὰ εἶσι τὰ ληγῆτα διὰ τοὺς λόγοντας, ὅτι ψυχὴ εἶσι ταῦτα. μὴ δελεῖ . . . οὐθὲς δέ. εἰπόν σοι . . . ἐστὶν ἐξ ἀπατος ἢ ἐπὶ θανάτου δωρεά, καὶ διὰ τοῦτο ὑπονοήσας ἀσθενῆ ταύτην εἶναι. τρία γὰρ εἶσαν εἶδη τῆς ἐπὶ θανάτου δωρεάς, ὡς φησὶν τὸ β. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. τοῦ μς. βιβ. Ἐν μὲν, ὅτε τις μηδενὸς ἐπισητημένου φόβου δωρεῖται, δι' ὑπόνοιαν μὲν θανάτου· δευτερον, ὅτε διὰ τὸν ἐπισητημένον θάνατον δωρεῖται· τρίτον, ὅτε διὰ κίνδυνον δίδεται. εὐδὴλον οὖν, ὅτι οὐκ ἐκφρανεῖται ἡ αἵρεσις.

L. 11. α'. Πομπ. m) 'Ο ἐγγυητὴς μετὰ τὸ καταδικασθῆναι κληρονομῶν τοῦ δανειστοῦ, κινεῖ τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν κατὰ τοῦ χρεώστου.

μετὰ τὸ καταδικασθῆναι] Τοῦ Ἄνων. Καλῶς εἶπε, μετὰ τὸ καταδικασθῆναι· εἰ γὰρ πρὶν ἢ καταδικασθῆναι τοῦ ἐγγυηθέντος κληρονομία αὐτός, οὐ τὴν μανδάτι κινεῖ κατὰ τοῦ δεβίτορος, ἀλλὰ τὴν πρωτότυπον, ὡς βιβ. μς. τιτ. α'. διγ. κα'.

Πρὸ γὰρ τοῦ καταδικασθῆναι κληρονομῶν τὸν δανειακὸν ἔχει κονδικτικίον, ὡς βιβ. κς. τιτ. α'. κεφ. κα'. θεμ. τελετ. καὶ β'.

Τουτέστιν μετὰ τὸ ἐναχθῆναι περὶ τοῦ χρέους καὶ καταβαλεῖν. καίτοι οὐ κατέβαλεν, ἀλλὰ δοκεῖ ὡσπερ ἑαυτὸν ἀπαιτεῖν, καὶ διὰ τοῦτο ἢ μανδάτι δοθήσεται αὐτῶ . . . ἀποφάσεως γὰρ γενομένης ἐλύθη ὁ δανειακὸς κονδικτικίος, καὶ ἐφθάρη παντελῶς, καὶ ἐτέχθη ἄγωγη, ἢ ἰουδικαί, ἢς οὐκ ἔστιν παρακολούθημα ἢ περὶ ἐγγυῆς ἀγωγή, ἢτις ἠρμόζεν, ὅτε τὸ δάνειον προῦβαινε καὶ ὁ ἐκ τῆς ἀριθμησεως τῶν νομισμάτων δανειακὸς κονδικτικίος. καὶ κἂν κληρονομος ἐγένετο ὁ ἐγγυητὴς τοῦ δανειστοῦ, οὐκ ἐσβεσθη ἢ περὶ ἐγγυῆς κατὰ τὸν κείμενον κανόνα ἐν τῷ ε'. κεφ. τοῦ α'. τιτ. τοῦ κς. βιβ. οὕτως λέγοντα· ἦρκα γὰρ εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον δύο συντρέχουσιν ἀγωγαί, ἢ μὲν πρωτότυπος, ἢ δὲ ἐν προσθήκῃ, ἀναρθεῖται ἢ ἐν προσθήκῃ, καὶ κινεῖται ἐνδυνάμως, ὡς δοκοῦντος τοῦ ἐγγυητοῦ καταβαλεῖν πάντα. καὶ γὰρ εἴτε Φαλκίδιον ἐπιχειρήσει ζητεῖσθαι ὁ ἐγγυητὴς ὡς κληρονομος τοῦ δανειστοῦ ἐκ τῶν ληγαταρίων ἐκείνου, εἴτε τινὸς κινούντος δανειστοῦ τοῦ τελευτήσαντος καὶ ζητούντος τὸ αὐτῶ χρεωστούμενον, αὐτὸς προβαλεῖται, ἢ μὴ εὐπορεῖν τὴν οὐσίαν τοῦ τελευτήσαντος, ἢ μὴ περιωρίζεσθαι τὸν Φαλκίδιον, ἀκούσει ἐξ ἐκείνου· ἀλλὰ χρεωστῆς σὺ μοι κληρονομῶν . . . καὶ συλλογισαὶ τὸ χρέος, ὁ ὠφειλες αὐτὸς καταβαλεῖν. καλῶς οὖν καὶ ἐνδυνάμως κινεῖ τὴν περὶ ἐγγυῆς μανδάτι.

L. 12. pr. ιβ'. Οὐλπ. Εἰ μέντοι μὴ ἐπ' ἀντιδώρῳ, ἀλλ' ἀπλῶς §. 1. - 3. δωροῦμενος ὁ δανειστής τῷ ἐγγυητῇ παρεχώρησεν, οὐκ ἔχει τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν. ἐὰν ὡς δωροῦμενος τῷ ἐγγυητῇ καταβάλλῃ ὑπὲρ αὐτοῦ, κινεῖ τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν ὁ ἐγγυητὴς κατὰ τοῦ ἴσου¹⁾. εἰ δὲ δοῦλος ἢ υἱὸς ἢ ὁ τοιοῦτος ἐγγυητὴς²⁾, καὶ τις ὡς δωροῦμενος αὐτοῖς ὑπὲρ αὐτῶν καταβάλλῃ, οὐκ ἔχει ὁ πατήρ ἢ ὁ δεσπότης τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν. οὔτε γὰρ αὐτοῖς ἠθέλησε δωρήσασθαι. εἰ δὲ δοῦλος ἐγγυησάμενος καταβάλλῃ, κινεῖ ὁ δεσπότης τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν.

μὴ ἐπ' ἀντιδώρῳ] Ταῦτα διὰ μέσου ἀνεήνεκται λέ-

sit pecunia, reum quoque liberari: non enim cum eo mandati fideiussor, cui accepto lata est pecunia, ageret, si non ipse acceptilatione liberaretur.

30) mortis causa] Stephani. Ne fingas, ita acceptam pecuniam latam esse, si moriar: alioquin acceptilatio, tanquam sub conditione esset, inutilis esset: sed pone, pure eam factam esse. Acceptilationem sub conditione, ut dictum est, inutilem esse, reperies lib. 46. tit. de acceptilatione dig. 3.

Enantiophanis. Secundum hoc intellige, quod a Paulo dig. 26. dicitur. Lege et dig. 12.

31) vel liberatio ei legata sit] Nota, legata remunerationes esse, quia sunt, qui dicant, eo animo haec fieri . . . . . Nam tres sunt species mortis causa donationis, ut cap. 2. tit. 3. lib. 47. dicitur: prima, cum quis nullo periculo imminente donat, propter solam cogitationem mortalitatis: altera, cum propter mortem imminetentem donat: tertia, cum propter periculum datur. Manifestum igitur est, conditionem non esse expressam.

XI. Pompon. Fideiussor, qui post condemnationem¹⁾ heres creditori extitit, mandati adversus debitorem agit.

1) post condemnationem] Anonymi. Recte dixit post condemnationem: nam si ante, quam condemnatus esset, ipse ei, apud quem fideiusserat, heres extiterit, non agat mandati cum debitore, sed principali actione, ut lib. 46. tit. 1. dig. 21.

Nam si ante condemnationem heres extiterit, habet conditionem ex mutuo, ut lib. 26. tit. 1. cap. 21. them. ult. et 2.

Hoc est, postquam de debito conventus est et solvit. Atqui non solvit, sed quasi a se ipso petere videtur, ideoque mandati actio ei dabitur . . . . . nam sententia lata condictio ex mutuo sublata et peremta prorsus est, et nova nata est actio, iudicati scilicet, cuius accessio actio de fideiussione non est, quae tunc competeat, cum mutuum contraheretur, et ex numeratione pecuniae condictio ex mutuo nasceretur. Etiam si fideiussor heres creditori extiterit, actio de fideiussione non perimitur secundum regulam cap. 5. tit. 1. lib. 26. positam, quae ait: Cum enim duae obligationes in eadem persona concurrunt, altera principalis, altera accessoria, accessoria tollitur, et cum effectu agitur, quia fideiussor omnia solvisse videtur. Etenim sive Falcidiam fideiussor tantquam heres creditoris a legatariis desideret, sive ipse fideiussor, cum creditor quidam defuncti agit et debitum sibi solvi desiderat, obiiciat, aut non solvendo esse bona defuncti, aut Falcidiam sibi non esse relictam, ille dicit: Tu vero mihi, quia heres es, debes . . . . . et repta debitum, quod ipse solvere debuisses. Recte igitur et cum effectu mandati de fideiussione agat.

XII. Ulp. Si tamen non remunerandi causa¹⁾, sed simpliciter donans creditor fideiussori remiserit actionem, non habet mandati actionem. Si quis donaturus²⁾ fideiussori pro eo solverit, fideiussor adversus reum agit mandati. Si vero servus vel filiusfamilias talis fuit fideiussor, et quis donaturus eis pro his solverit, non habet pater³⁾ vel dominus mandati actionem: neque enim his donare voluit⁴⁾. Si vero servus fideiussor⁵⁾ solverit, dominus mandati agit.

1) non remunerandi causa] Haec in medio

1) Ante hoc scholium secunda manu scriptum aliud eadem manu scriptum in Cod. Coisl. deprehenditur, scriptura famen ita deleta, ut legi non potuerit. m) Πομπ. Cod. Coisl. Deest apud Fabr. n) Sic Cod. Coisl. Fabr. verba aliter posita habet: κινεῖ ὁ ἐγγ. κ. τ. ἴσου τ. π. ἐντολ. ἀγωγ. ο) Sic Cod. Coisl. Fabr. sic: εἰ δὲ υἱὸς ἢ δοῦλος τοιοῦτος ἐγγυητὴς ἦν.